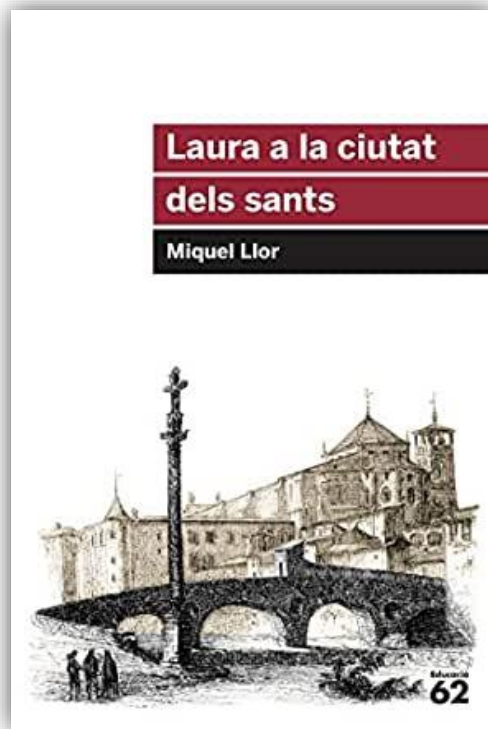

El Gust per la Lectura

Curs 2020-2021

Laura a la ciutat dels sants

Miquel Llor

Generalitat de Catalunya
Departament d'Educació

Guia del
docent

El Gust per la Lectura 2020–2021

Batxillerat

Guia del docent

Departament d'Educació
Sub-direcció General de Plurilingüisme
Servei de Suports i Recursos Lingüístics

Laia Serret Prunera

Atès el caràcter docent d'aquesta publicació, per a la citació de fragments de textos d'altri i la reproducció de fotografies procedents d'obres publicades (de les quals se cita adequadament la font i el nom de l'autor) ens acollim al dret de citació reconegut a l'article 32.1 del Text refós de la Llei de propietat intel·lectual, aprovat pel Reial decret legislatiu 1/1996, de 12 d'abril, i a l'article 10.2 del Conveni de Berna per a la Protecció de les obres literàries i artístiques, de 9 de setembre de 1886; i, per tant, està exempt de la necessitat d'autorització i abonament dels drets d'autor.

Els continguts d'aquesta publicació estan subjectes a una llicència de [Reconeixement-No Comercial-Compartir Igual 4.0 Internacional de Creative Commons](http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.ca). Se'n permet còpia, distribució i comunicació pública sense ús comercial, sempre que se n'esmenti l'autoria i la distribució de les possibles obres derivades es faci amb una llicència igual que la que regula l'obra original. 2

La llicència completa es pot consultar a:

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.ca>

TAULA DE CONTINGUTS

Introducció	2
PRIMERA PART. CONTEXTUALITZACIÓ DE L'AUTOR I DE L'OBRA	4
1. Aproximació a la vida i l'obra de Miquel Llor.....	4
1.1. La crisi de la novel·la durant el primer terç del segle XX	4
1.2. Miquel Llor: apunts biogràfics.....	8
1.3. L'escriptor	10
1.4. El traductor	12
2. <i>Laura a la ciutat dels sants</i>	13
2.1. Publicació de l'obra i segona part.....	13
2.2. Adaptació teatral i adaptació cinematogràfica	13
2.3. Continuïtat del mite de Laura	14
SEGONA PART. ORIENTACIONS PER AL PROFESSORAT.....	15
1. Competències generals i específiques.....	15
2. Objectius	17
3. Continguts.....	18
4. Criteris d'avaluació	19
5. Guia de lectura	20
5.1. Abans de la lectura	20
5.2. Durant la lectura.....	37
5.3. Després de la lectura	60
6. Bibliografia i webgrafia	73

Introducció

Miquel Llor va ser un dels agents de la renovació de la narrativa catalana que tingué lloc entre els anys 20 i 30 del segle XX, en un moment en què es qüestionava si la generació sorgida del noucentisme seria capaç de produir una novel·lística moderna. L'any 1930 Llor guanyà el premi Crexells amb *Laura a la ciutat dels sants*. La publicació i la bona recepció de l'obra acabaren de projectar la figura de Miquel Llor dins el panorama literari català. Altres autors de la mateixa generació també publicaren obres notables de prosa. Lluny quedaven els dubtes sobre el gènere de la novel·la.

Laura a la ciutat dels sants explica la història d'una jove barcelonina d'origen humil que deixa la capital catalana per anar-se'n va a viure a l'espai simbòlic de Comarquinal amb l'home amb qui s'acaba de casar, un dels hereus més importants de la vila. Laura, com moltes de les noies del seu temps, esperava veure acomplerts els seus somnis de promoció social gràcies a aquest matrimoni. Però la sensibilitat i els desigs de la noia xocaran contra la realitat d'una ciutat de províncies conservadora, hipòcrita i asfixiant.

La novel·la entronca amb el mite de la dona insatisfeta. Laura, com les heroïnes de ficció que la precedeixen a *Madame Bovary*, *La Regenta* o *Anna Karèнина*, encarna la lluita de la dona de principis de segle per trobar el seu lloc i la seva veu en un món fet per i per als homes.

Aquesta guia de lectura s'adreça al professorat de Llengua catalana i literatura que treballi la novel·la de Llor en la seva matèria. La lectura és una activitat complexa i les tasques d'estimulació, de dinamització i d'instrucció que duen a terme els professionals de l'educació no ho són menys. Amb aquesta guia pretenem oferir un recurs pràctic per a la comprensió, l'anàlisi i la interpretació de la novel·la de Miquel Llor, al mateix temps que esperem potenciar l'activitat lectora de l'alumnat com a font de plaer, d'aprenentatge i d'interacció social. De totes les activitats i recursos que es proposen, us convidem a treballar aquells que siguin més oportuns al context del vostre centre i en l'ordre que més s'avingui a les vostres necessitats.

La guia didàctica s'estructura en dues parts. La **Primera part. Contextualització de l'autor i de l'obra**, comença amb una visió global de la novel·la catalana durant el primer terç del segle XX i després se centra en la figura de Miquel Llor i en l'aportació d'aquest a la novel·lística en català. La **Segona part. Orientacions per al professorat**, conté les Competències, els Objectius, els Continguts i els Criteris d'avaluació, així com el cos de la guia de lectura, dividida en tres parts corresponents a tres moments diferents del procés lector:

- **Abans de la lectura:** Conté una sèrie d'activitats per realitzar abans d'obrir el llibre que ajudaran l'alumnat a activar els coneixements previs i a conèixer els trets essencials de la figura de l'autor i del context històric i literari en què es va escriure l'obra (**Posem-nos en context**). A partir d'aquesta informació i dels elements paratextuals de l'edició, també es formulen algunes hipòtesis de lectura (**Expectatives de lectura**).
- **Durant la lectura:** Desplega activitats que van de la comprensió literal del *significat* a l'anàlisi interpretativa del *sentit*, que no és inherent al text, sinó que es troba en el diàleg continu que s'estableix entre el text i cadascun dels lectors. Aquest apartat es divideix en dues parts corresponents a l'estructuració interna de l'obra (**Primera part** i **Segona part**); dins de cada part hem afegit uns títols per guiar l'alumnat en el seu treball.
- **Després de la lectura:** Aquest és el moment en què cal analitzar el que s'ha après abans i durant la lectura, d'una banda (**Activitats d'anàlisi**), i ampliar el coneixement d'aquells aspectes sobre els quals la novel·la ha incidit d'una manera especial (**Activitats d'aprofundiment**); concretament, coneixerem dues revisions del mite de Laura en la literatura catalana, altres obres de les literatures catalana, castellana i universal que entronquen amb el mite de la dona insatisfeta i la situació de la dona al nostre país als anys 30 del segle XX. També s'ofereixen recursos per preparar una ruta literària de *Laura a la ciutat dels sants* com a projecte final de la lectura de la novel·la.

La guia es completa amb la bibliografia i la webgrafia.

S'ha treballat amb l'edició de la Col·lecció Educació 62 del maig del 2019 (Educaula62).

PRIMERA PART. CONTEXTUALITZACIÓ DE L'AUTOR I DE L'OBRA

1. Aproximació a la vida i l'obra de Miquel Llor

1.1. La crisi de la novel·la durant el primer terç del segle XX

En guanyar el premi Crexells de 1930, de *Laura a la ciutat dels sants* se'n va destacar que fos «l'obra d'un novel·lista pur, d'un home que no fa res més que novel·les o contes»¹. En certa manera, no solament es premiava la vàlua literària de l'obra, sinó també l'esforç del seu autor per crear una novel·la *moderna* en llengua catalana. El 1930, *Laura a la ciutat dels sants* apareixia per donar una mica de llum a un període d'ombres de la novel·la en català.

La crisi de la novel·la

Des de principis de segle, el gènere de la novel·la havia anat perdent prestigi progressivament. En els primers anys del segle XX, el panorama narratiu català es trobava mancat d'una tradició narrativa sòlida, no comptava amb un mercat editorial potent, el públic lector tenia dificultats per accedir a les obres escrites en llengua catalana i no existia un circuit de premis literaris que funcionessin com a incentiu per als autors i alhora permetessin donar a conèixer les novetats editorials.

En el pla de la creació, si bé en els anys del Modernisme autors com [Santiago Rusiñol](#), [Raimon Casellas](#), [Caterina Albert](#) (Víctor Català), [Prudenci Bertrana](#) o [Joaquim Ruyra](#), entre d'altres, havien introduït tècniques narratives que incorporaven noves temàtiques i un nou tractament dels personatges i del punt de vista, els noucentistes negarien la tradició novel·lística més immediata que els havien llegat els modernistes. Com exposa Alan Yates²:

«Entre 1905 i 1907 apareixen unes obres a través de les quals es pot traçar el contorn de la novel·la modernista: *Solitud* (1905); *Pilar Prim, Josafat i Romàntics d'ara* (1906); *Aigua avall i L'auca del senyor Esteve* (1907). La diversitat d'aquestes obres mostra les diferents interpretacions de les noves orientacions estètiques, l'àmplia varietat de solucions formals i temàtiques que permeten. La mateixa diversitat també fa palesa la pronunciada tendència a la fragmentació que caracteritza la novel·la postnaturalista.

¹«Premi Crexells 1930», *Mirador*, 96, 18/12/1930.

² Alan Yates (1975), *Una generació sense novel·la? La novel·la catalana entre 1900 i 1925*: pàg. 15.

L'esclat de la creativitat tradueix aspectes diversos de la situació de crisi i de conflicte que l'origina. [...] Hom veu, però, en cada cas que el resultat és una consumació (o transmutació provisional) de desenvolupaments anteriors, i no pas un nou punt de partida que tingui viabilitat absoluta. L'impacte del Noucentisme confirma que es tracta del cant del cigne o de les convulsions agonitzants de la novel·la del segle XIX.»

Es considera que el Noucentisme s'origina l'any 1906, coincidint amb l'inici del *Glosari* d'[Eugeni d'Ors](#), màxim ideòleg del moviment, i amb la publicació d'*Els fruits saborosos*, de Josep Carner. Des d'aquest moment i fins a la mort de Prat de la Riba, el 1917, el moviment noucentista va dominar en el panorama cultural català. Sota el paraigua de la Mancomunitat, amb Enric Prat de la Riba al capdavant (1914-1917), el poder polític i els intel·lectuals catalans treballaren conjuntament amb una voluntat ordenadora i *modernitzadora* d'una societat en vies d'industrialització. En el camp de la literatura, aquesta passà a exercir un paper model i arbitrari de com havia de ser la nova societat catalana. Es promogué un art que ordenés la realitat des del distanciament, la intel·ligència i la racionalitat. La poesia, en permetre un treball més acurat sobre la forma, fou el gènere més valorat. I es considerà que els encarregats de crear una llengua literària adient al moment havien de ser els poetes o els gramàtics. Pel que fa a la narrativa, si bé la prosa de no ficció com l'assaig, l'article periodístic o els dietaris obtingueren un gran ressò, la prosa de ficció quedà exclosa dels interessos noucentistes. Segons [Josep Carner](#), la novel·la no era apta per construir la nova societat per tal com es limitava a *constatar* la realitat³:

JOSEP CARNER: «Com la novel·la es nodreix de constatació, no pot oferir-se a una Ciutat quimèrica. La novel·la no és profètica i alada com la poesia...».

El Noucentisme havia relegat la novel·la a un gènere popular i secundari i havia ignorat les aportacions dels narradors modernistes. Amb la mort d'Enric Prat de la Riba, l'any 1917, sorgí entre els escriptors catalans un debat sobre el que s'ha anomenat *la crisi de la novel·la*. Destaquen els articles de 1925 «La por a la novel·la» i «La utilitat de la novel·la», de [Josep M. de Sagarra](#), i la resposta de [Carles Riba](#) «Una generació sense novel·la». Mentre que Sagarra lamentava que el públic català hagués de recórrer a obres estrangeres per poder llegir novel·les i esperonava els autors

³ Alan Yates, *Íbid.*: pàg. 113.

catalans a escriure'n sense por, Riba responia que la creació d'un llenguatge literari era tasca dels poetes i entenia que s'havia de fer novel·la, sí, però un nou tipus de novel·la, de caire psicològic:

«S'ha de vèncer la por d'escriure novel·les; jo demano persones de bona voluntat que vulguin començar a escriure novel·les; fem la prova i no ens en empenedirem.»

Josep M. de Sagarra, «La por a la novel·la», 1925.

«Que la por hi és, ens sembla evident; però més aviat la celebrariem, àdhuc la propugnariem, com un indicatiu d'un benvingut sentit de la responsabilitat en els literats catalans. [...] Així, no es pot dir que la novel·la catalana no ha començat, sinó que ha acabat un període preparatori d'ella, el dels narradors –alguns de qualitat genial com Ruyra–, el període dels que només al·ludeixen, com ve a definir Ortega i Gasset, i s'ha d'obrir el de la veritable novel·la moderna, el dels creadors i presentadors de realitats psicològiques imaginàries.»

Carles Riba, «Una generació sense novel·la», 1925.

Cinc anys després, el 1930, Miquel Llor presentava una obra que s'endinsava en la realitat psicològica dels personatges i incorporava conceptes freudians com la repressió i la sublimació. Aquesta novel·la era *Laura a la ciutat dels sants*.

Renovació i recuperació de la novel·la

La crítica moderna ha posat de manifest que altres literatures europees també visqueren una crisi de la novel·la. A França, per exemple, tot i l'aparició de grans monuments literaris de la mà de Gide i de Proust, també es produí un declivi del gènere a finals del segle XIX. Però mentre que al país veí es continuaren escrivint novel·les, a Catalunya hi hagué un descens molt més accentuat de la producció. Amb tot, la discussió sobre la situació de la novel·la a casa nostra propicià un clima favorable per a la creació narrativa⁴ i la nova generació de narradors que es posaren a escriure a finals dels 20 i a principis dels 30 modernitzaren el gènere tot incorporant en

⁴ Lluïsa Julià, «Introducció» a *Laura a la ciutat dels sants*. Barcelona: Educació 62, 2019: pàg. 15.

les seves narratives les aportacions d'autors com Marcel Proust, James Joyce, Virginia Woolf, Fiòdor Dostoievski o Sigmund Freud.

La crisi també serví per posar sobre la taula la qüestió de la professionalització de la literatura catalana. Al cap i a la fi, la novel·la no havia deixat de ser el gènere literari més popular i, conseqüentment, el que aportava més beneficis econòmics. Sorgiren nous segells editorials i les editorials existents ampliaren les seves col·leccions, es crearen premis literaris nous –com ara el premi Crexells que Llor guanyà amb *Laura a la ciutat dels sants*– i es publicaren traduccions d'autors estrangers. El mateix Miquel Llor treballà en una traducció d'*A la recerca del temps perdut* al català, com s'exposa en l'apartat **1.4. El traductor**.

Algunes de les obres que es publicaren a partir de 1925 en llengua catalana són:

- *Fanny* (1929), de [Carles Soldevila](#).
- *Judita* (1930), de [Francesc Trabal](#).
- *Laura a la ciutat dels sants* (1931), de [Miquel Llor](#).
- *Mort de dama* (1931), de [Llorenç Villalonga](#).
- *Una mena d'amor* (1931), de [Cèsar August Jordana](#).
- *Terres de l'Ebre* (1932), de [Sebastià Juan Arbó](#).
- *Vida privada* (1933), de [Josep M. de Sagarra](#).
- *Camins de França* (1934), de [Joan Puig i Ferrater](#).
- *Algues roges* (1934), de [Maria Teresa Vernet](#).
- *La peixera* (1938), d'[Anna Murià](#).

[Xavier Benguerel](#) i [Mercè Rodoreda](#) escriviren les seves primeres novel·les d'èxit ja en aquesta època, però no serà fins després de la guerra civil que desenvoluparan bona part de la seva producció novel·lística. Poc es podien imaginar els artífex de la represa del gènere novel·lesc que una crisi molt més llarga i profunda era a punt d'arribar. Ara bé, aquesta, resultat de la guerra civil i la dictadura franquista, afectaria tots els gèneres i tots els agents de la literatura en català.

Conseqüentment, en paraules de Carme Arnau⁵:

«Aquella generació veié tallada la seva producció quan tot just començava a recollir-ne els primers fruits, a causa de la guerra, que dispersà els seus components i modificà d'una manera substancial la seva producció –si no la interrompé definitivament. I així, podríem parlar de generació perduda o, si més no, marcada o malmesa per la guerra».

1.2. Miquel Llor: apunts biogràfics

La [biografia](#) de Miquel Llor es pot consultar en llocs web com *l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana*, d'on hem extret el següent fragment:

Miquel Llor i Forcada neix a Barcelona el 3 de maig de 1894. Els Llor procedien de l'Espluga de Francolí i els Forcada, de Vic, ciutat amb la qual l'autor manté molts vincles i la fa escenari de la seva novel·la més popular: *Laura a la ciutat dels sants*.

Els tres germans Llor –Miquel era el segon– queden orfes de mare de joves. A més, l'adolescència de l'autor està marcada per una deformació física: una desviació de la columna vertebral, coneguda tècnicament com l'escoliosi de l'adolescència. Possiblement aquest fet propicia el caràcter retret. S'aficiona a la música i el teatre (sarsuela, opereta i òpera italiana), arts que el fan interessar per conèixer l'italià i el francès.

Comença a treballar d'aprenent en una impremta. Després treballa d'oficinista a la Maquinista Terrestre i Marítima. Durant tots aquells anys viu a l'ombra del seu germà gran, Joan, amb qui col·labora en l'elaboració de patents industrials.

Assisteix a uns cursos de català i de literatura catalana, organitzats per la Mancomunitat de Catalunya i impartits pel director de la Biblioteca de Catalunya, Jordi Rubió i Balaguer. El 1923 s'inscriu a la secció de literatura de l'Ateneu Barcelonès, circumstància que el posa en contacte amb els

⁵ Carme Arnau, *Marginats i integrats en la novel·la catalana (1925-1938). Introducció a la novel·lística de Llor, Arbó, Soldevila i Trabal*. Barcelona: Edicions 62, 1987: pàg. 5.

ambients literaris que l'animen a escriure primer un esborrany de novel·la titulat *Llibre del senyor Jeroni*, que poc després convertiria en la seva primera obra: *Història grisa* (1925). Llor neix literàriament, si fa no fa, per l'època que Carles Riba i Josep Maria de Sagarra polemitzaven sobre quin havia de ser el nou model de novel·la catalana. I és just en aquest moment que una nova generació de joves (Carles Soldevila, Francesc Trabal, Cèsar August Jordona, Llorenç Villalonga) creen novel·lístiques fugint dels dictàmens i criteris de les generacions anteriors, com el Noucentisme, que havia minimitzat el valor d'aquest gènere. [...]

Precisament, la segona novel·la, *Tàntal* (1928), es titllada d'immoral pel seu freudisme, que xoca amb el puritanisme dominant. S'inicia com a contista amb la publicació del recull *L'endemà del dolor*, guardonat amb el premi extraordinari concedit per l'Ajuntament de Girona (1930). Aquell mateix any entra a treballar a la secció de cultura de l'Ajuntament de Barcelona i, a partir de 1934, es converteix en el responsable de la secció de correcció ortogràfica dels escrits en català.

Paral·lelament, la novel·la *Laura a la ciutat dels sants* obté el premi Joan Crexells (1930) i el reconeixement dels lectors i la crítica. Hi planteja la història d'una noia barcelonina, refinada, sensible i amable que es casa amb un propietari rude i acabalat de Comarquinal. Laura –que representa el món urbà i cosmopolita– és víctima del món hipòcrita de la ciutat mitjana d'ambient rural.

Amb la Guerra Civil, l'evolució literària de tota una generació queda tallada. En la immediata postguerra, Miquel Llor opta per l'aïllament literari. Després de passar una rigorosa depuració política, continua treballant a l'Ajuntament durant una bona colla d'anys.

L'any 1946, l'Editorial Selecta compra els drets de la seva obra anterior, que és reeditada amb fortuna desigual. L'any 1947 publica *El somriure dels sants*, on rectifica plantejaments crítics i agosarats de *Laura a la ciutat dels sants*. El mateix any apareix el recull de narrativa *Cinc contes*, publicat però amb la falsa data de 1935 per esquivar la prohibició de publicar en català. I en l'última novel·la, *Un camí de Damasc*, premi Joanot Martorell (1958), hi analitza la figura d'un obrer convertit en burgès amb una sèrie de reflexions morals que demostren els canvis radicals que han transformat l'autor.

Després de jubilar-se es dedica de ple a les antiguitats (Galeria L'Aura, a Tossa de Mar), una activitat complementària que ja havia dut a terme durant molts anys. Col·labora com a jurat en diversos certàmens literaris com el de Cantonigròs i el premi Víctor Català.

Miquel Llor mor a Barcelona, el 2 de maig del 1966.

Per saber-ne més....

- ✓ [Associació d'Escriptors en Llengua Catalana](#)
- ✓ [Espais Escrits](#)
- ✓ [Gran Enciclopèdia Catalana](#)
- ✓ [Visat](#)

1.3. L'escriptor

De formació autodidacta, Miquel Llor va fer els seus primers passos com a escriptor en un moment en què els narradors catalans es trobaven mancats d'una tradició novel·lesca autòctona i de referents literaris i lingüístics per construir una llengua literària apropiada a les característiques del moment. En altres paraules, li faltaven les eines que un escriptor necessita per posar-se a treballar. El mateix autor ho explicava en l'entrevista que Mercè Rodoreda li va fer per a la revista *Clarisme* l'any 1933⁶:

MERCÈ RODOREDA: Com se us van declarar les afeccions literàries?

MIQUEL LLOR: Em sembla que era cap allà l'any divuit. Un amic va dir-me que jo tenia pasta d'escriptor. Em va sorprendre. Però les paraules no van deixar-me; s'anaren clavant. Escriure? Vaig trobar-me sense noció de cap mena sobre literatura catalana. Havia llegit els clàssics castellans, però ignorava tot el d'ací. Ni sabia escriure en català. Àdhuc tot el rebombori que en aquella època va produir-se al voltant del cas Eugeni d'Ors va passar-me per alt, car estava completament apartat de tot. Després, vaig començar a llegir els nostres clàssics: Ramon Llull, Bernat Metge... Aleshores, a fi d'aprendre el català, vaig assistir a uns cursos de literatura catalana a la Generalitat, i vaig començar a fer exercicis, per tal de fer pràctiques sobre converses, per ensinistrar-se una mica... per anar provant...

Entre la publicació de la seva primera obra, *Història grisa*, i la de *Laura a la ciutat dels sants* transcorren sis anys; sis anys d'aprenentatge de l'ofici que li serveixen a Llor per presentar-se al premi Crexells amb una obra madura. Després, vindran més obres però cap no assolirà l'èxit de *Laura a la ciutat dels sants*.

⁶ Mercè Rodoreda, «Una estona de conversa amb Miquel Llor», *Clarisme*, 8, 9/12/1933.

La següent taula mostra sumàriament l'obra publicada de Miquel Llor, que inclou novel·les, narrativa curta i teatre.

OBRA LITERÀRIA DE MIQUEL LLOR

Novel·la

- *Història grisa* (1925)
- *Tàntal* (1928)
- *Laura a la ciutat dels sants* (1931)
- *El premi a la virtut o Un idil·li a la plaça Sant Just* (1935)
- *El somriure dels sants*, escrita el 1941 i publicada primer en castellà (1943) i després en català (1947)

Narrativa curta

- *L'endemà del dolor* (1930)
- *L'oreig al desert* (1934)

Teatre

- *Pas de núvols* (1930, inèdita)
- Adaptació teatral de *Laura a la ciutat dels sants*

Laura a la ciutat dels sants és la tercera obra de Miquel Llor i en ella encara es pot percebre la visió pessimista del món que ja hi havia a *Història grisa*. Per tenir una visió global de la narrativa de Llor fins a la publicació de la novel·la que analitzarem en aquesta guia, reproduïm aquestes paraules de Carme Arnau⁷:

«*Història grisa*, doncs, inaugura un univers mental on es reflecteix una determinada visió del món, profundament desencisada: la solitud i el dolor inherents a la vida de l'home/dona sensible en el món, la incomunicació i la crueltat entre els humans, fins i tot dins l'estricta nucli familiar, el culte platònic a la dona... Aquests aspectes, apuntats només a *Història grisa*, assoliran un més gran dramatisme, i també exasperació, a les novel·les següents, amb un personatge central, rebel i turmentat a *Tàntal*, delicat i sensible a *Laura a la ciutat dels sants*, oposat radicalment al món que l'envolta. [...]

Miquel Llor és també autor de contes [...]. Els temes de Llor hi són constants, preferentment la incomunicació i la soledat de la persona humana en el món, fins i tot en les parelles [...]. Però també hi trobem la crueltat i l'egoisme que presideixen les relacions humanes i que fan que la vida entre els homes esdevingui irrespirable. De tota manera hi ha, en

⁷ Carme Arnau, *Op. Cit.*, pàg. 17-18.

alguns contes, l'humor i la ironia, totalment absents de les novel·les de Llor, i una més gran diversitat de tècniques, algunes força innovadores i que s'acosten al monòleg interior.»

1.4. El traductor

Entre 1930 i 1936, Miquel Llor també va traduir les següents obres del francès i de l'italià:

- *I Malavoglia*, de Giovanni Verga (1930)
- *Gli Indiferenti*, d'Albert Moravia (1932)
- *Les caves du Vatican*, d'André Gide (1934)
- *Amour, terre inconnue*, de Martin Maurice (1936)

Miquel Llor va descobrir la figura de Marcel Proust arran de la mort d'aquest, el 1922, i es va sentir tan atret per la lectura d'*A la recerca del temps perdut* que es posà a traduir l'obra. La seva va ser la primera temptativa de portar la novel·la proustiana al català. En va traduir tota la primera part, composta per *Combray* i *Un amor de Swann*, i que va intular *Pel cantó de Swann*. Alguns fragments van ser publicats a la revista *Reus* l'any 1926 però la resta va quedar inèdita⁸.

Per saber-ne més...

- ✓ [Sobre la tasca traductora de Miquel Llor.](#)
- ✓ [Sobre la traducció de Miquel Llor d'*A la recerca del temps perdut*.](#)

⁸ Valèria Gaillard, «I Proust va sonar en català». *El Punt Avui*, 15/03/2013.

2. Laura a la ciutat dels sants

2.1. Publicació de l'obra i segona part

Laura a la ciutat dels sants va guanyar el Premi Crexells de 1930 i va ser publicada per Edicions Proa l'any següent. La recepció per part tant dels crítics com del públic lector va ser molt bona. L'única crítica negativa que en rebé va aparèixer a la *Gazeta de Vich*⁹, ja que la novel·la es va interpretar com una transposició de la ciutat i de la gent de Vic. Fins i tot es van identificar algunes de les persones en qui suposadament Llor s'havia inspirat per crear els seus personatges. Sembla que la pressió d'alguns eclesiàstics fou tan intensa que el 1941 Miquel Llor redactà una segona part de l'obra, que titulà *El somriure dels sants* i que es publicà primer en castellà (1943) i posteriorment en català (1947).

En paraules de Lluïsa Julià, en aquesta segona part, s'explica «el retorn de Laura en plena República, en el moment en què la llei del divorci posa fi a la submissió de la dona. Una Laura renovada decidia tornar a Comarquinal i conviure amb el seu marit i doblegar-se davant la moral franquista que la convertia en dona submissa al marit i mare abnegada als fills i a la llar». I conclou: «Va ser una de les primeres obres que va superar la censura per ser publicada en català però va ser una mena de claudicació al servei de la societat franquista dels anys quaranta».¹⁰

«Va ser una de les primeres obres que va superar la censura per ser publicada en català però va ser una mena de claudicació al servei de la societat franquista dels anys quaranta».

2.2. Adaptació teatral i adaptació cinematogràfica

Miquel Llor va arribar a fer una adaptació teatral de la novel·la l'any 1950. Malauradament, per motius polítics, no veié la llum fins al 1974. En línia es poden veure, com a mínim, les dues versions que fem constar al requadre del final de l'apartat. *Laura a la ciutat dels sants* va tenir tant d'èxit que també se'n va fer una adaptació al cinema en castellà sota el títol *Laura, del cielo llega la noche*. El director, Gonzalo Herralde, canvià la fugida final pel suïcidi de la protagonista a la manera de les heroïnes literàries del XIX, Emma Bovary i Anna Karènina. Aquesta adaptació va tenir molt males crítiques.

⁹ Lluïsa Julià, «Introducció» a *Laura a la ciutat dels sants*, Col·lecció Educació 62: pàg. 30.

¹⁰ *Ibid.*, pàg. 36.

Versions teatrals:

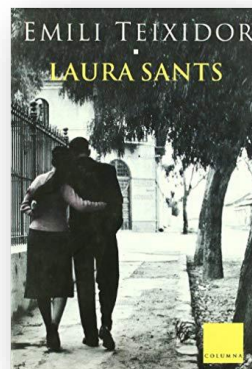
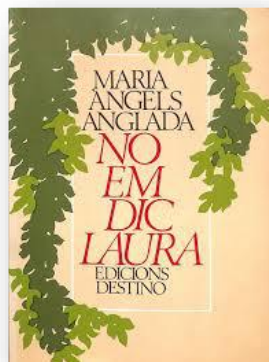
- ✓ [Companyia Fènix Teatre, 2011.](#)
- ✓ [La Gàbia, 1984 \(Arxiu TVE\).](#)

Versió cinematogràfica:

- ✓ [Fitxa tècnica de la pel·lícula.](#)

2.3. Continuïtat del mite de Laura

Deixant de banda altres reminiscències literàries associades al nom de Laura que tractarem en l'apartat **5.3. Després de la lectura**, cal mencionar que el mite de Laura ha continuat viu en la literatura catalana del segle XX gràcies a les revisions que n'han fet [Emili Teixidor](#) i [Maria Àngels Anglada](#):

Per saber-ne més...

- ✓ [No em dic Laura. Maria Àngels Anglada. Vida i Obres \(Diputació de Girona\).](#)
- ✓ [Entrevista a Emili Teixidor sobre Laura Sants \(Vilaweb\).](#)

SEGONA PART. ORIENTACIONS PER AL PROFESSORAT

1. Competències generals i específiques

Competències generals

1. *Competència comunicativa.* Aquesta competència mobilitza els recursos lingüístics orals i escrits en varietat de contextos i finalitats per aprendre, per relacionar-se i per interaccionar amb el món.
2. *Competència en gestió i tractament de la informació.* Conjunt de capacitats i destreses que permeten mobilitzar recursos per trobar, reunir, seleccionar i analitzar informacions procedents de fonts diverses i en diferents suports.
3. *Competència digital.* Facultat de mobilitzar en situacions singulars diverses el conjunt de capacitats i destreses derivades dels coneixements teòrics i pràctics bàsics de la societat de la informació, de la seva cultura i dels seus productes, així com en les bones pràctiques del seu entorn.
4. *Competència en recerca.* Facultat de mobilitzar els coneixements i els recursos adients per aplicar un mètode lògic i raonable per trobar respostes a preguntes o per resoldre problemes rellevants. La competència en recerca està íntimament relacionada amb les competències comunicatives i de tractament i gestió de la informació.
5. *Competència personal i interpersonal.* Facultat de mobilitzar el conjunt de capacitats i destreses que permeten, d'una banda, l'autoconeixement i el coneixement dels altres i, d'una altra, treballar en entorns col·laboratius.
6. *Competència en el coneixement i interacció amb el món.* Capacitat de mobilitzar diferents sabers escolars, referits a la societat i als valors de la ciutadania. Aquests sabers tenen per objecte la comprensió i interacció amb la societat i el món on es viu i es creix, per tal de dirigir reflexivament les accions cap a la seva millora.

Competències específiques

1. *Competència estètica i literària.* La literatura esdevé una eina immillorable per a l'anàlisi, el coneixement i la reflexió sobre l'experiència humana. Avala les possibilitats expressives i creatives de les llengües i afavoreix el desenvolupament de la pròpia competència comunicativa.
2. *Competència en la recerca i el tractament de la informació.* Els aspectes propis de l'àmbit se centren en tot el que es relaciona amb els múltiples aspectes de la reflexió literària per desenvolupar estratègies i itineraris que facilitin els mètodes de recerca, la sistematització de la informació, l'ús de les diferents fonts i la planificació i elaboració del producte final.
3. *Competència plurilingüe i intercultural.* Un dels aspectes de l'estudi de la literatura té com a eix establir relacions amb les construccions literàries de diferents cultures.

2. Objectius

1. Llegir, analitzar i interpretar una obra literària partint del context artístic, social i històric del moment i establint relacions amb la realitat actual de l'alumnat.
2. Desenvolupar la sensibilitat estètica des del diàleg amb el text i valorant la lectura com a font de plaer i de coneixement.
3. Participar en interaccions socials per debatre sobre el fet literari de manera argumentada, crítica i respectuosa amb les opinions d'altri.
4. Crear situacions que afavoreixin el treball col·laboratiu com a eina per aprendre amb els altres.
5. Identificar els components d'un text narratiu (temps, espai, personatges, estructura, temes i argument) i analitzar-los per copsar-ne la contribució a la finalitat estètica que es proposava l'autor.
6. Utilitzar recursos variats per potenciar la competència lingüística a l'hora de comprendre i de produir textos de tipologia diversa en contextos escrits, orals i audiovisuals.
7. Fer ús de les noves tecnologies per cercar informació i produir textos en format audiovisual.
8. Establir relacions entre l'obra literària i les situacions socials que s'hi mostren com a eina per desenvolupar una identitat pròpia en el si d'una cultura oberta, viva, actual i diversa.

3. Continguts

1. Comprensió de la novel·la *Laura a la ciutat dels sants* com a fenomen literari i com a vehicle de creació i transmissió cultural del primer terç del segle XX.
2. Reconeixement de les característiques del gènere de la novel·la i dels recursos narratius usats per l'autor.
3. Coneixement del període literari, artístic, polític i social en què es va escriure *Laura a la ciutat dels sants* i presa de consciència de la pròpia tradició.
4. Comprensió dels autors catalans coetanis que escriuen en els mateixos anys que Miquel Llor.
5. Comprensió dels autors estrangers que influeixen decisivament la narrativa de Miquel Llor.
6. Reconeixement dels motius literaris que desenvolupa la novel·la i de les obres i els autors amb què la novel·la estableix alguna correspondència.
7. Participació en converses metaliteràries a partir del mètode conversacional.
8. Recerca d'informació de manera autònoma i crítica per adquirir nou coneixement.
9. Elaboració de textos de creació literària a partir de l'anàlisi dels textos estudiats.
10. Connexions amb àmbits de coneixement propis d'altres matèries, com la literatura universal, la història, la història de l'art o la filosofia.

4. Criteris d'avaluació

1. Valorar les aportacions de la literatura catalana a la comprensió, representació i interpretació del món i de la peripècia humana i la lectura d'obres literàries com a mitjà de maduració personal.
2. Apreciar i valorar críticament una novel·la, contextualitzant-la i fent comentaris raonats que mostrin les anàlisis fetes sobre els seus continguts i els recursos lingüístics emprats, i els lligams que es poden establir amb altres produccions literàries, artístiques o fets socials.
3. Identificar les característiques essencials i els recursos estilístics del gènere de la novel·la.
4. Participar activament en converses metaliteràries a l'aula.
5. Llegir significativament l'obra literària, tot valorant-ne la capacitat de comprensió i d'interpretació, així com l'enriquiment personal aportat.
6. Analitzar, comentar i interpretar textos literaris, reconeixent les representacions de la realitat que presenten, tot aplicant-hi els coneixements adquirits sobre els temes, els recursos literaris i els moviments i períodes literaris i precisant les relacions amb altres produccions literàries o artístiques.
7. Usar la comparació de produccions de diferents orígens per explicar les influències, coincidències o diferències entre les diferents manifestacions.
8. Participar de manera activa, reflexiva i crítica en converses per a la construcció de coneixements i la comprensió dels textos literaris que es comenten a l'aula.
9. Planificar i estructurar amb rigor i adequació una ruta literària de Laura a la ciutat dels sants.
10. Usar les tecnologies de la informació i la comunicació amb autonomia i esperit crític per cercar i ampliar el coneixement del fet literari.
11. Fer exposicions orals o audiovisuals coherents, correctes i adequades, amb l'ús dels recursos adients, que expressin anàlisis i valoracions de les obres literàries, les pròpies opinions, tot acceptant les opinions de les altres persones.
12. Elaborar un text literari a partir del model llegit i analitzat, com a instrument per a la potenciació de la pròpia experiència personal.

5. Guia de lectura

5.1. Abans de la lectura

Posem-nos en context

1. Per saber què estava passant a Catalunya i a Europa en els anys en què Miquel Llor escrivia la novel·la que llegiràs, mira els dos reportatges que et proposem a continuació i pren nota dels principals esdeveniments que marcaren l'inici del segle XX.
 - [Llums i ombres de l'Exposició Internacional de 1929](#), "Cròniques de Barcelona" (Betevé), min. 1:08-3:40.
 - [Recordem com eren els anys 30 a Europa?](#) (TV3)

Activitat pensada per relacionar l'època de Miquel Llor amb els principals esdeveniments polítics, socials i econòmics del primer terç del segle XX i que permet vinculacions amb altres matèries del Batxillerat (Història d'Espanya, Història del món contemporani, Economia...). El primer reportatge ens acosta a l'Exposició Universal de Barcelona de 1929, al mateix temps que es fa un repàs de l'esclat de la Primera Guerra Mundial, la Revolució Russa, el crac del 1929, els moviments avantguardistes i el cop d'Estat de Miguel Primo de Rivera. El segon vídeo amplia la informació sobre les conseqüències socials, econòmiques i polítiques de la Primera Guerra Mundial i mostra l'origen dels règims totalitaris que van sorgint a Europa. Es pot ampliar la informació amb els enllaços que es mostren a continuació.

Per saber-ne més...

- ✓ [Sobre l'exposició Internacional de Barcelona de 1929.](#)
- ✓ [Sobre Els anys elèctrics](#) (exposició permanent del Museu d'Història de Catalunya).
- ✓ [Sobre la dictadura de Primo de Rivera.](#)

2. En l'àmbit de la literatura catalana, el principi de segle havia estat marcat pel Noucentisme, que dirigí el sentit de la cultura catalana aproximadament des del 1906 fins al 1917. Aquest moviment cultural i polític havia posat en valor la poesia en detriment de la novel·la, que quedà relegada a un gènere popular i secundari, i havia ignorat les aportacions dels narradors modernistes. Sabent això, llegeix aquesta sentència de Josep Carner i exposa amb les teves paraules què creus que volia dir el poeta.

JOSEP CARNER: «Com la novel·la es nodreix de constatació, no pot oferir-se a una Ciutat quimèrica. La novel·la no és profètica i alada com la poesia...».

Activitat per treballar la reflexió metaliterària dels alumnes. Per tal de facilitar-los la tasca, suggerim la possibilitat de mostrar la frase en el seu context, que hem extret de l'obra d'Alan Yates *Una generació sense novel·la?*, i que, a més, pot servir per analitzar l'ortografia prefabricada.

El 1908, planteja la qüestió: «¿Es possible avuy la novela ciutadana com a institució normal dins la nostra literatura?». La seva resposta és inequívoca: «Jo crech que no encara», i la justifica amb un to de convicció absoluta:

«Perque precisament els nostres temps estàn en gestació de la Ciutat. A n'aquest somni de la Ciutat venidora dedica la llegió més escullida de la juvenesa un seguit meravellós de tasques y d'abnegacions. L'esperit ciutadà ja flota damunt el càos revolt, informe, de la nostra vida, però té de resoldre la seva encarnació, ha d'anar a la conquesta d'una venturosa plasticitat, y només quan l'hagi guanyada podrà inspirar fecondament un genre que floreix a base d'una opulentíssima complexitat social... Com la novela's nodreix de constatació, no pot referir-se a una Ciutat quimèrica. La novela no és profètica y alada com la poesia...».¹¹

¹¹ YATES, Alan, *Una generació sense novel·la? La novel·la catalana entre 1900 i 1925*. Barcelona: Edicions 62, 1975: pàg. 112-113.

3. De resultes de la constatació, per part d'alguns autors, que la literatura catalana es trobava mancada de models novel·lístics sòlids, pels volts de 1925 s'originà un debat sobre la «crisi de la novel·la». En el si d'aquest debat trobem dos autors que defensaven posicions divergents: Josep M. De Sagarra i Carles Riba. Busca informació sobre el posicionament de cadascú i apunta'n les idees principals.

Activitat de cerca, selecció i integració de la informació i de detecció de les idees més rellevants dels dos posicionaments en el si del debat. Es poden consultar els articles originals en línia, així com alguns fragments esparsos en aquest [article del diari Ara \(04/06/2015\)](#) o en aquest [blog](#).

- Josep Maria de Sagarra, [«La por de la novel·la»](#), 1925. Article publicat a *La Publicitat* (26/04/1925).
- Carles Riba, [«Una generació sense novel·la»](#), 1925. Article publicat a *La Veu de Catalunya* (7/06/1925).

4. El 1925, el mateix any en què Josep Maria de Sagarra i Carles Riba discutien sobre la necessitat de fer novel·les, Miquel Llor veia publicada la seva primera obra, *Història grisa*. La discussió sobre la situació de la novel·la va propiciar un clima favorable per a la creació novel·lística i, entre finals dels 20 i principis dels 30, sorgiren noves veus narratives amb una clara voluntat renovadora. Miquel Llor va ser una d'aquestes veus.

Busca informació a la xarxa sobre la vida de Miquel Llor i anota'n les dades biogràfiques que consideris més destacables. Després, posa en comú el que has anotat amb la resta del grup. Pots cercar informació a llocs com:

- ✓ [Espais Escrits](#)
- ✓ [Associació d'Escriptors en Llengua Catalana](#)

Activitat de cerca d'informació sobre l'autor de la novel·la en què es proposen els webs d'*Espais Escrits* i de l'*Associació d'Escriptors en Llengua Catalana* com a fonts d'informació.

5. L'any 1933, Mercè Rodoreda va entrevistar Miquel Llor per a la revista cultural *Clarisme*. En aquell moment, Llor ja havia publicat tres obres, l'última de les quals era *Laura a la ciutat dels sants*, i era a punt de publicar-ne la quarta. Llegeix aquests fragments de l'entrevista i fixa't què destaca Rodoreda de Llor i què respon ell quan és preguntat pels seus inicis literaris:

UNA ESTONA DE CONVERSA AMB MIQUEL LLOR

«La mà, força blanca, de dits llargs i ossuts, gira amb seguretat els fulls de paper. De tant en tant, apuntala les ulleres, sense que aquest detall interrompi la lectura. Passen els dos amics, l'un més jove que no l'altre, junt amb la protagonista de la nova novel·la de Miquel Llor; uns instants romanen quietes, com enganxats en l'aire, amb llurs pensaments i llurs sensacions. [...]

Enraona baix, seguit; el llum, força enlaire, fa més pàl·lid el rostre, més blanques les mans. [...]

MERCÈ RODOREDA: Com se us van declarar les afeccions literàries?

MIQUEL LLOR: Em sembla que era cap allà l'any divuit. Un amic va dir-me que jo tenia pasta descriptor. Em va sorprendre. Però les paraules no van deixar-me; s'anaren clavant. Escriure? Vaig trobar-me sense noció de cap mena sobre literatura catalana. Havia llegit els clàssics castellans, però ignorava tot el d'ací. Ni sabia escriure en català. Àdhuc tot el rebombori que en aquella època va produir-se al voltant del cas Eugeni d'Ors va passar-me per alt, car estava completament apartat de tot. Després, vaig començar a llegir els nostres clàssics: Ramon Llull, Bernat Metge... Aleshores, a fi d'aprendre el català, vaig assistir a uns cursos de literatura catalana a la Generalitat, i vaig començar a fer exercicis, per tal de fer pràctiques sobre converses, per ensinistrar-se una mica... per anar provant... »

Clarisme, 8, 9/12/1933

- A què pot ser degut que Llor no tingués coneixements de literatura catalana?

Pregunta de resposta oberta que té per finalitat que l'alumnat reflexioni sobre els motius pels quals un escriptor català, de principis del segle XX podia no conèixer la pròpia tradició literària.

- Miquel Llor fa referència al «cas Eugeni d'Ors». Què en saps, d'aquest autor, i de quina manera va incidir en la literatura catalana?

Pregunta de resposta oberta que pot completar-se amb la cerca d'informació sobre Eugeni d'Ors i el Noucentisme.

- Quants segles de diferència hi ha entre Miquel Llor i els *clàssics catalans* que esmenta, Ramon Llull i Bernat Metge? Què succeeix a la literatura catalana en aquest temps perquè Llor no pugui trobar un clàssic més modern?

Activitat per activar els coneixements previs de les èpoques literàries precedents i per reflexionar sobre la importància de la tradició literària per a un escriptor.

6. Miquel Llor va aprendre de manera autodidàctica l'ofici d'escriptor. Va iniciar la seva producció literària a l'edat de 31 anys amb *Història grisa*, a continuació de la qual vingueren *Tàntal* i *Laura a la ciutat dels sants*. Després, encara escriuria més obres però cap d'elles no assoliria l'èxit precedent. Observa la relació d'obres que va escriure i respon les preguntes que hi ha a continuació:

OBRA LITERÀRIA DE MIQUEL LLOR

Novel·la

- *Història grisa* (1925)
- *Tàntal* (1928)
- *Laura a la ciutat dels sants* (1931)
- *El premi a la virtut o Un idil·li a la plaça Sant Just* (1935)
- *El somriure dels sants*, escrita el 1941 i publicada primer en castellà (1943) i després en català (1947)

Narrativa curta

- *L'endemà del dolor* (1930)
- *L'oreig al desert* (1934)

Teatre

- *Pas de núvols* (1930, inèdita)
- Adaptació teatral de *Laura a la ciutat dels sants*

- Fixa't en els anys de publicació de les obres. Quin període de temps diries que fou més prolífic? Com t'expliques que després d'aquests anys hi hagi un silenci tan llarg fins que va deixar de publicar a la dècada dels 40?

El període més prolífic de l'autor va del 1925 al 1935. La primera pregunta, de resposta tancada, permet reflexionar sobre les conseqüències que la guerra civil i la dictadura en la producció literària d'un escriptor.

- Organitzeu-vos en grups per buscar informació sobre les dues primeres obres de Llor. Després, expliqueu a la resta de la classe el que heu trobat. Quines semblances i diferències trobeu entre les obres?

Suggerim realitzar aquesta activitat de cerca d'informació juntament amb l'activitat 7, que funciona a manera de conclusió. L'alumnat pot trobar informació sobre aquestes obres tant a la xarxa (per exemple, en aquest [blog d'XTEC](#)) com en la introducció de l'edició de la novel·la d'Educaula 62, amb què hem treballat en aquesta guia de lectura. També és recomanable llegir el que el mateix Miquel Llor va escriure sobre les seves tres primeres obres (*Història grisa*, *Tàntal* i *Laura a la ciutat dels sants*) per a la revista [Mirador](#):

«Fins ara no he sabut contar més que tres casos de desplaçament, d'inadaptació, d'insuficiència per a establir-se una línia de conducta normal, de la normalitat burgesa. Als protagonistes de les meves tres novel·les els anima un deler comú: la recerca delirant d'un encaix; d'una serenor que els faci oblidar d'ells mateixos; de felicitat.»
(«Ambients», *Mirador*, 98, pàg. 4).

7. Ara llegiu el següent text i comproveu si, a partir de la informació cercada en l'activitat anterior, heu detectat alguna d'aquestes característiques.

«*Història grisa*, doncs, inaugura un univers mental on es reflecteix una determinada visió del món, profundament desencisada: la solitud i el dolor inherents a la vida de l'home/dona sensible en el món, la incomunicació i la crueltat regnants entre els humans, fins i tot dins l'estricta nucli familiar, el culte platònic a la dona... Aquests aspectes, apuntats només a *Història grisa*, assoliran un més gran dramatisme, i també exasperació, a les novel·les següents, amb un personatge central, rebel i turmentat a *Tàntal*, delicat i sensible a *Laura a la ciutat dels sants*, oposat radicalment al món que l'envolta. Perquè a les novel·les de Miquel Llor el personatge central en determina el tema i l'estructura, com acostuma a passar en la novel·la d'aquells anys.»

Carme Oriol, *Marginats i integrats en la novel·la catalana (1925-1938)*

Aquesta activitat funciona com a síntesi i conclusió de l'anterior. Després que l'alumnat hagi investigat sobre les primeres obres de Miquel Llor i n'hagi extret algunes característiques (activitat 6), a partir de la lectura d'aquest text es pretén confirmar algunes de les idees que hauran sorgit a l'activitat 6 i establir, a manera de conclusió, quins trets de la narrativa inicial de Miquel Llor trobarem a *Laura a la ciutat dels sants*.

8. Observa quins premis va guanyar Miquel Llor i resol les qüestions següents.

- Premi Extraordinari de l'Ajuntament de Girona per *L'endemà del dolor*.
- Premi Crexells per *Laura a la ciutat dels sants*.
- Premi Joanot Martorell (1958): *Un camí de Damasc*.

- Què creus que aporten els premis literaris a una cultura? I a l'autor/a que els rep?

Activitat de resposta oberta que pretén fer reflexionar l'alumnat sobre els objectius dels premis literaris.

- La primera convocatòria del Premi Crexells tingué lloc l'any 1928. A qui deu el nom el premi? Quina relació creus que pot haver-hi entre la creació d'aquest guardó i el «debat sobre la novel·la» que tenia lloc tres anys abans? Justifica la teva resposta.

El nom del premi és un homenatge a Joan Crexells i Vallhonrat, de qui es pot trobar informació [aquí](#). El debat va posar de manifest la necessitat de propiciar la producció de novel·les. El premi Joan Crexells va néixer amb la voluntat d'esdevenir un premi de referència del gènere de la novel·la. Per a més informació, es pot consultar [el web de l'Ateneu Barcelonès](#) o la introducció de Lluïsa Julià a *Laura a la ciutat dels sants* per a Educaula 62 (pàg. 18).

- Consulta l'[historial d'obres guardonades pel premi Crexells](#). Coneixes alguns dels autors guanyadors?

Activitat pensada tant per fer memòria i/o conèixer altres obres i autors de la literatura catalana en els anys en què escriví Miquel Llor, corresponents a la primera època del Premi Crexells (1928-1938), com per comprovar que, un cop acabada la dictadura franquista, el premi fou restablert i continua vigent fins avui dia. En aquest sentit, pot resultar interessant preguntar a l'alumnat si els sonen alguns dels títols o autors dels darrers anys del segle XXI.

- A partir de 1960, el premi Joanot Martorell canvià de nom. Investiga de quina manera es coneix el premi en l'actualitat, quines entitats el convoquen i en el marc de quina festa s'entrega.

El 1960, el premi Joanot Martorell va passar a convertir-se en el premi Sant Jordi de novel·la, un dels més prestigiosos de la literatura catalana. És convocat per Òmnium Cultural i és entregat en el marc de la Festa de les Lletres Catalanes, durant la nit de Santa Llúcia. Per a més informació, es pot consultar [aquest enllaç](#).

9. Fes una cerca a Internet i busca informació de les editorials i premis que es van crear en els anys de la represa de la novel·la.

- Quins dels premis i editorials que existeixen en l'actualitat tenen l'origen en els que has apuntat a la taula?

Amb aquest exercici, es pretén que l'alumnat prengui consciència de la història i la trajectòria d'algunes editorials i premis literaris que van ser –o que encara són– importants per a la literatura catalana. La conversa pot donar peu a conversar sobre el paper que aquestes institucions exerceixen en el panorama literari. També proposem aprofitar l'activitat per donar a conèixer editorials de més nova creació.

10. Busca informació sobre escriptors catalans coetanis de Miquel Llor i anota el nom i les característiques d'algunes de les obres que escrigueren en el període comprès entre principis de segle i l'esclat de la guerra civil, coincidint amb el període de màxima creativitat de Miquel Llor.

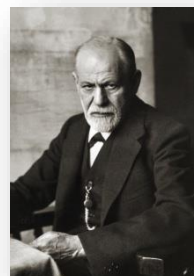
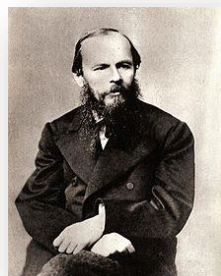
A continuació proposem alguns dels enllaços on es pot trobar informació sobre els autors i les seves obres.

Autor/a	Obres i característiques
Carles Soldevila	Associació d'Escriptors en Llengua Catalana Gran Enciclopèdia Catalana Corpus literari Ciutat de Barcelona
Francesc Trabal	Associació d'Escriptors en Llengua Catalana Gran Enciclopèdia Catalana Lletra - La literatura catalana a Internet
Cèsar August Jordana	Visat - La revista digital de literatura i traducció del PEN català Gran Enciclopèdia Catalana Corpus literari Ciutat de Barcelona
Llorenç Villalonga	Associació d'Escriptors en Llengua Catalana Lletra - La literatura catalana a Internet Gran Enciclopèdia Catalana
Sebastià Juan Arbó	Associació d'Escriptors en Llengua Catalana Gran Enciclopèdia Catalana Lletra - La literatura catalana a Internet
Josep M. De Sagarra	Associació d'Escriptors en Llengua Catalana Gran Enciclopèdia Catalana Lletra - La literatura catalana a Internet
Joan Puig i Ferrer	Gran Enciclopèdia Catalana Associació d'Escriptors en Llengua Catalana Espais escrits
Maria Teresa Vernet	Associació d'Escriptors en Llengua Catalana Institut Català de les Dones Gran Enciclopèdia Catalana

11. Llegeix aquesta presentació que pots trobar al [Pòrtic](#) sobre Miquel Llor del web de l'Associació d'escriptors en llengua catalana (AELC) i investiga de quina manera els autors destacats en el text van influir en la literatura del segle XX.

«Miquel Llor (Barcelona, 1894-1966). Novel·lista, contista i traductor. La seva prosa, molt elaborada, fa patent la influència de Joyce, Proust, Svevo, Dostoievski i Freud, i és essencial per entendre la recuperació i l'evolució del gènere novel·lístic en la literatura catalana del segle XX, que havia estat minimitzat per moviments com el Noucentisme. Llor es va consagrar amb *Laura a la ciutat dels sants* (1931), premi Joan Crexells 1930, novel·la on descriu amb profunditat l'atmosfera d'una ciutat hostil al comportament de la protagonista femenina, i que permet a l'autor efectuar una anàlisi pròxima al realisme psicològic.»

La xarxa és plena d'informació sobre aquests autors. De tot el que es pot consultar, recomanem, per exemple, l'entrada «[La renovació narrativa de principis del segle XX](#)» del blog *La serp blanca*, d'Enric Iborra.

12. Tot i ser més conegut com a narrador, Miquel Llor també va fer incursions en l'àmbit de la traducció, essencialment de l'italià i del francès. Fes una ullada a les obres que va traduir:

- *Les caves du Vatican*, d'André Gide (1934)
- *I Malavoglia*, de Giovanni Verga (1930)
- *Gli Indiferenti*, d'Albert Moravia (1932)
- *Amour, terre inconnue*, de Martin Maurice (1936)

- Busca informació sobre aquests autors i les obres traduïdes.

Per saber-ne més sobre la tasca traductora de Miquel Llor, recomanem rellegir l'apartat 1.4. El traductor i consultar [l'apartat sobre l'autor de Visat](#), la revista digital de literatura i traducció del PEN català.

13. Tot i que no s'acabà editant, Miquel Llor va traduir tota la primera part de l'obra *A la recerca del temps perdut*, de Marcel Proust, formada per *Combray* i *Un amor de Swann*.

- Per aprofundir en l'interès proustià de Llor, pots llegir l'article [«I Proust va sonar en català»](#), de Valèria Gaillard.
- En l'obra *A la recerca del temps perdut* es destaca la profunditat psicològica dels personatges i un estil evocador. Investiga quina relació hi ha entre el seu autor, Marcel Proust, i una magdalena. Després, relaciona-ho amb el concepte de «memòria involuntària».

A partir de la lectura de l'article de Valèria Gaillard i la cerca la investigació sobre l'episodi de la magdalena i el concepte de la «memòria involuntària», es pretén que l'alumnat amplii la nova informació que ha après a l'activitat 11 sobre Marcel Proust i compregui l'aportació de Marcel Proust a la narrativa moderna del segle XX. Si abans no s'ha fet l'activitat 11, es pot aprofitar el mateix recurs del [blog La serp blanca](#) d'Enric Iborra.

Per últim, si es disposa de temps i de ganes, es pot demanar als alumnes que escriguin un text breu a partir d'un record d'infantesa que aparegui involuntàriament a la memòria del narrador.

14. Per a molts lectors d'avui en dia, Miquel Llor és recordat gairebé únicament per ser l'autor de *Laura a la ciutat dels sants*. Ajuda a difondre la figura de l'autor i la seva obra tot creant-ne un perfil per a una xarxa social que sintetitzi la informació més rellevant de tot el que has après en les activitats anteriors. Es pot treballar en grups de manera cooperativa. Al final, serà interessant comparar quina informació ha destacat cada grup, de quina manera ho ha fet i per què.

En els diferents perfils, podeu fer-hi constar els aspectes següents:

PERFIL DE MIQUEL LLOR

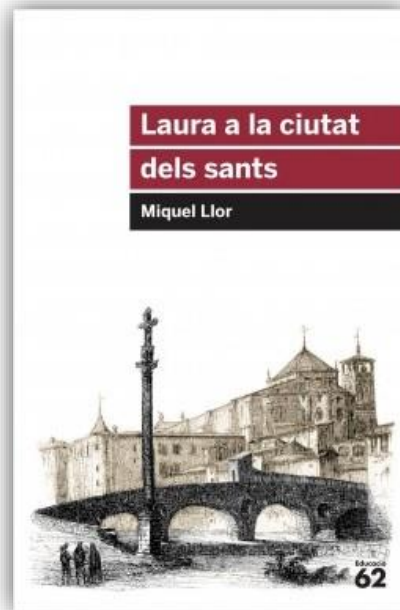
- Imatge de perfil
- Dades personals
- Professi3
- Formaci3
- Experiència professional
- Obres publicades
- Interessos
- Contactes (autors catalans coetanis, autors que el van influir, autors que va traduir...)
- Fotografies

Aquesta és activitat de síntesi de tot el que s'ha après fins al moment. Es pretén que l'alumnat, organitzat en grups petits, sigui capaç de treballar de manera cooperativa per presentar a la resta de la classe el perfil més adient de l'autor. Es pot crear un perfil real en una xarxa social o bé fer un muntatge digital o en paper que simuli el perfil d'aquesta.

Per començar, caldrà que cada grup decideixi què és el que considera que convé destacar de cada àmbit, i per què, i de quina manera es pot organitzar per assolir l'objectiu proposat. Igualment, és convenient fer notar als alumnes la importància de l'adequació, la coherència, la cohesió, la correcció i el registre lingüístic a l'hora de fer la presentació oral davant del grup classe.

Expectatives de lectura

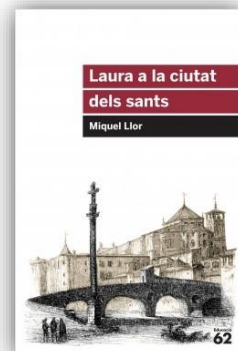
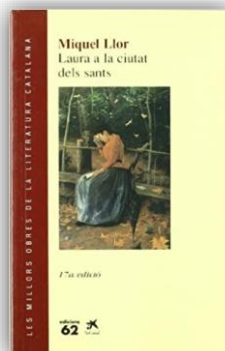
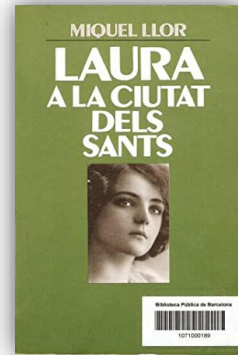
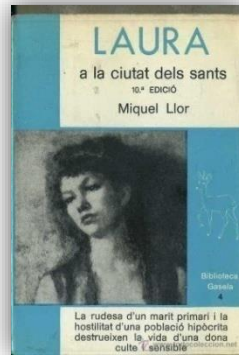
15. La portada és el primer que veiem d'un llibre. Quan som en una llibreria, és el que ens crida més l'atenció d'aquella obra i per això les editorials hi dediquen molts esforços. En la portada hi ha diferents elements, un dels quals és el títol.

- El títol d'una novel·la o de qualsevol altra mena d'obra –un poema, una obra de teatre o una pel·lícula, per exemple– ens pot anticipar informació sobre el que ofereix l'obra. Què et suggereix el títol d'aquesta obra? Qui deu ser *Laura*? Quina mena de ciutat deu ser *la ciutat dels sants*?

Activitat de formulació d'expectatives de lectura a partir del títol de l'obra.
La resposta és oberta.

16. La portada d'un llibre és la via d'accés al món que es posa en joc. Observa les portades d'algunes de les edicions que s'han fet de l'obra i respon les preguntes que hi ha a continuació.

- Al llarg dels anys, què s'ha destacat més en les portades? Què et suggereixen les noies que hi apareixen? En alguna de les portades, hi ha una imatge que pugui remetre a la *ciutat dels sants* del títol? T'evoca algun indret conegut?

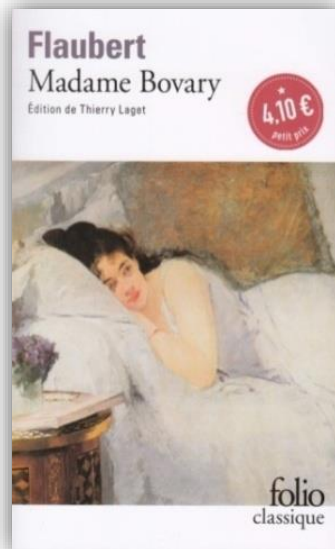
Activitat de formulació d'expectatives de lectura a partir de la informació gràfica de les diferents edicions de l'obra. La resposta és oberta.

17. La contraportada també ens ofereix informació rellevant de l'obra. A més d'una breu biografia de l'autor, hi podem llegir de què tractarà el llibre.

- Llegeix la informació sobre l'obra que hi ha a la contraportada de la teva edició i digues si la història té res a veure amb el que t'havies imaginat.

Activitat de resposta oberta.

- Si llegeixes l'edició d'Edicions 62, busca informació sobre la Madame Bovary amb què es compara el personatge de Laura i explica quina relació hi ha entre les dues protagonistes de ficció.

Madame Bovary és la protagonista de la novel·la homònima de Gustave Flaubert. Escrita el 1857, va causar un gran escàndol ja que presentava el cas d'una dona adúltera. Madame Bovary ha esdevingut un arquetip literari. La Laura de *Laura a la ciutat dels sants*, com sabem, serà acusada d'adulteri. A l'activitat 70 de l'apartat **Després de la lectura** s'amplia la informació sobre aquest i d'altres models femenins del mite de la dona insatisfeta.

18. Pel resum de la contraportada també sabem que Comarquinal, la ciutat on té lloc l'acció, és una creació literària de l'autor. Sabries dir amb quina ciutat catalana s'ha identificat? Què et suggereix el nom de Comarquinal?

S'ha considerat que Comarquinal és la transposició literària de la ciutat de Vic i el nom que l'autor va triar per a aquest espai de ficció és clarament connotatiu. Aquesta activitat té per objectiu fer reflexionar el lector sobre la tria del nom «Comarquinal».

19. Quan tenim un llibre que estem a punt de llegir a les mans, no podem evitar formular-nos hipòtesis sobre el món i la història que descobrirem en l'obra. Anota quines expectatives de lectura tens sobre la novel·la de *Laura a la ciutat dels sants*. A l'apartat **Després de la lectura**, et demanarem que tornis a consultar la taula per comprovar si s'ha complert alguna de les expectatives.

Un lector competent es va formulant hipòtesis sobre l'obra, que va confirmant o refusant a mesura que avança en la lectura. Amb la finalitat de promoure aquest diàleg constant entre text i lector i de posar en comú les diferents expectatives de lectura que pot haver-hi en un grup classe, proposem als alumnes que, de manera individual, posin per escrit allò que s'esperen de l'obra. Més endavant, a l'apartat **Després de la lectura** (activitat 54), els demanarem que confrontin les expectatives inicials amb la realitat. Així mateix, és interessant que aquest diàleg amb el text es continuï produint tot all llarg de la lectura.

5.2. Durant la lectura

Primera part

L'ARRIBADA (pàg. 65 – 89)

El narrador i el punt de vista

- 20.** En un text narratiu, el narrador és qui conta la història. És una construcció de l'autor de l'obra, amb qui no s'ha de confondre. El narrador pot formar part de la història o en pot quedar fora; pot mantenir el seu punt de vista (focalització interna) o pot adoptar la perspectiva d'un o més personatges del relat (focalització externa). Llegeix els primers paràgrafs de la novel·la i extreu les característiques formals del narrador i el punt de vista de l'obra.

Activitat metaliterària que té per objectiu deduir les característiques formals del narrador i el punt de vista a partir de la lectura d'alguns fragments. Serà interessant anar veient com el narrador extradiegètic del principi de la novel·la anirà evolucionant progressivament cap a una perspectiva més subjectiva, arribant a donar l'opinió d'un fet o d'un personatge.

L'espai

- 21.** La narració comença amb el trajecte en tren que Laura i el seu marit Tomàs fan de Barcelona a Comarquinal, tot just tornats del viatge de noces. Abocada a la finestra, la noia observa com el paisatge canvia a mesura que el tren va deixant enrere la seva ciutat natal.

Font: Pxhere

- Pren nota de les característiques dels dos paisatges, el que es deixa enrere i el que es comença a veure. Què et suggereix aquesta informació?

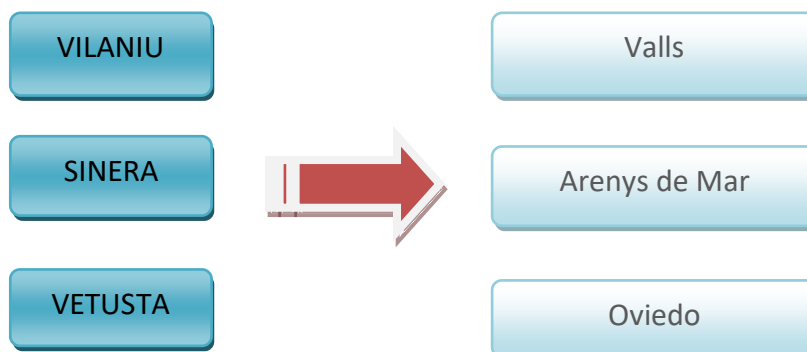
Amb aquest exercici es pretén que el lector presti atenció a la manera en què són descrits els elements del paisatge, vistos des de la mirada del personatge protagonista, i n'analitzi la càrrega simbòlica.

El paisatge que Laura ha deixat enrere té *llum, gorgs amb moltes reverdides, un riu tremolós al fons, masies rosses, oliveres ben ordenades...* (pàg. 65). En canvi, passat el Collat Negre, tot i que al juny «els camps eren verds, ondulats [...], el cel lluïa com el mar de la Costa Brava i tot era fresc i somrient» (pàg. 65-66), ara Laura veu «els camps de patates renegrides per la tardor que comença, els turons nus, calcinats», els xiprers que menen al cementiri i «quatre capellans [...] sota un tel de boira de la tarda provinciana» (pàg. 71).

22. La parella se'n va a viure a Comarquinal, una ciutat inventada per l'autor però que aviat es va identificar amb Vic. La mare de Llor era vigatana i per aquest motiu ell coneixia bé la capital osonenca.

- Existeixen altres espais de ficció literaris, com per exemple Vilaniu (Narcís Oller) i Sinera (Salvador Espriu) en la literatura catalana; o Vetusta (Leopoldo Alas Clarín) i Macondo (Gabriel García Márquez) en les literatures castellana i llatinoamericana, respectivament. Excepte l'últim cas, tot són transposicions literàries de llocs reals. Sabries dir quins?

Activitat de cerca d'informació i d'adquisició de nous coneixements.

El temps

23. Convé distingir entre el temps històric en què s'ambienta la trama i el temps narratiu de la història, que pot comptar-se per hores, dies, anys, etc. A diferència del temps de la realitat, el temps de la narració té un principi i un final i pot incloure salts temporals al passat (*analepsi* o retrospecció) i al futur (*prolepsi* o anticipació).

- Quin diries que és el temps històric de *Laura a la ciutat dels sants*? Per què?
- A mesura que avancis en la primera part de la novel·la, apunta les referències temporals al temps narratiu i els fets que s'hi relacionen.

Activitat de reflexió i de connexió que té per objectius emmarcar la història en el seu temps històric i vincular les referències temporals amb els fets que s'hi relacionen.

La novel·la, que no ofereix referències al temps històric, és contemporània a l'època de l'autor. Això ens fa pensar que l'autor volia retratar un marc social existent en l'època.

Pel que fa al temps narratiu, si bé les referències temporals són constants al llarg de tota l'obra, aquestes són més aviat genèriques: «a mitjan de setembre», «a darreries d'estiu», «un vespre a començament de novembre», etc. Es podria dir que, més que el temps narratiu extern, el que compta és el temps intern del personatge protagonista, tret propi de novel·la psicològica dels anys 30. Recordem la influència que Proust va exercir sobre Llor però també d'altres autors com James Joyce o André Gide.

Cada part de la novel·la abraça un any. La primera part comença a principis de tardor, quan Laura i Tomàs tornen del seu viatge de noces, que ha durat un mes, i arriben a Comarquinal. Laura té la criatura al setembre i la perd al cap de poc. És llavors que coneix en Pere Gifreda i s'acaba la primera part.

24. Mentre observa el paisatge, Laura també fa balanç del passat que deixa enrere i pensa en el que li depararà el futur. Pren nota d'aquestes reflexions i, a mesura que avancis en la lectura, pensa si es van complint les previsions de la noia.

Activitat de connexió entre el marc temporal i el personatge protagonista.

Passat que deixa enrere

Laura se sent feliç que s'hagi acabat la seva etapa com a «barcelonina òrfena d'un no ningú mal pianista» (pàg. 67), una «Barcelona amarga per a una noia pobra i malavinguda amb la mediocritat de la vida quotidiana» (pàg. 69). En definitiva, està contenta de deixar enrere tot allò que li recorda el seu origen humil.

Futur que s'imagina

En casar-se amb un dels propietaris més rics de Comarquinal, Laura s'imagina una vida feliç i acomodada, amb cotxe propi, al costat d'un marit que s'estimarà sempre.

Els personatges

25. En un text narratiu, els personatges són caracteritzats de manera discontinua, a partir de fonts d'informació diverses que es van proporcionant i complementant tot al llarg de l'obra. La caracterització dels personatges es basa en diferents aspectes, alguns dels quals són l'aparença externa (trets físics, manera de vestir...), els trets de la personalitat (aspectes psicològics, pensaments, intencions...) o la condició social (origen familiar, posició social, ocupació...). Completa la taula amb el que sabem dels tres personatges centrals de la primera part:

Activitat de cerca, de selecció i de comparació dels tres personatges principals de la primera part de la novel·la. El trajecte en tren dels recent casats i la seva arribada a Comarquinal ja ens proporcionen molta informació sobre els tres personatges. A grans trets, podem destacar les següents característiques:

	Laura	Tomàs	Teresa
Aparença externa	Té els ulls blaus, una veu fina. És «d'una bellesa sense gaire esclat» (pàg. 66). Duu roba moderna.	És cepat i, segons Laura, «home de bon estómac» (pàg. 67).	Erecta, pàl·lida, d'esguard dur. Duu un abric antiquat que «desprèn olor de fadrina assenyada» (pàg. 72).
Trets de la personalitat	És una noia sensible i delicada. Somnia en tenir una vida acomodada i plàcida. És presumida, es perfuma amb muguet. No vol manar ni ser manada.	De caràcter és rude, fet que no desplaça del tot a Laura perquè considera que s'avé amb la <i>vigoria</i> de l'home. No és un home intel·ligent. Li agrada deixar propines generoses.	És múrria i assenyada. Encarna «totes les virtuts pairals de la família i de la contrada» (pàg. 79).
Condició Social	És d'origen humil i òrfena.	És un dels propietaris més rics de la vila.	Fins ara ha estat la mestressa d'una de les cases més riques de la vila.

26. Hi ha altres elements que ajuden a caracteritzar els personatges. En el cas de *Laura a la ciutat dels sants*, l'atenció a les mans i als ulls o a la mirada és molt present. Fixa-t'hi i recull amb quins termes són descrits les mans i els ulls dels personatges. Després, respon les preguntes que hi ha a continuació.

Activitat de cerca, de selecció i de comparació dos elements sobre els quals el narrador fixarà la seva atenció de forma molt recurrent al llarg de l'obra, especialment a partir dels personatges centrals.

	Laura	Tomàs	Membres de la família Muntanyola
Mans	Mà freda i suau.	Mà tosca i ferma.	Teresa: «mà resseca, de senyora que no desdenya de feinejar com una minyona, mà de verge de quaranta anys» (pàg. 76).
Ulls	Ulls blaus. Laura s'ho mira tot amb una mirada nova, innocent.	Tomàs no és un personatge sensible al que s'esdevé al seu voltant.	Tots els ulls de la família Muntanyola són iguals: «ulls rodons, de color d'acer, que fiblen; miren terriblement tristos, seriosos» (pàg. 72).

- A partir de la informació recollida, què creus que simbolitzen les mans i els ulls?

Activitat d'interpretació d'aquests dos símbols. Les mans representen la sensibilitat dels personatges; els ulls, la seva subjectivitat.

ELS PRIMERS MESOS (pàg. 89 – 142)

El leit-motiv: la boira

27. La boira és un motiu recurrent en la novel·la i adquirirà un gran protagonisme. Podríem dir que és un *leit-motiv*. Observa a partir de quin fragment de *Laura a la ciutat dels sants* s'ha creat la postal literària que la Institució de les Lletres Catalanes ha dedicat a Miquel Llor.

Activitat d'anàlisi de la boira com a *leit-motiv* que pren com a punt de partida la cerca i selecció de la informació i que finalitza amb la creació d'una frase amb intencionalitat literària. Es pot aprofitar per explicar què és la Institució de les Lletres Catalanes i en què consisteix el projecte de les postals literàries. [En aquest enllaç](#) es poden descarregar altres exemples de postals literàries.

- Per què creus que s'han destacat els mots *densa, cau, abriga* i *ciutat*?

«La boira! Va caient, espessa, grisa, negra; **abriga** la plana tardoral i adormida en la nit. La boira protectora guarda la **ciutat** estesa al cor del Pla»
(pàg. 89)

La boira, densa,
cau i abriga
la ciutat

Miquel Llor

- Busca un altre fragment del llibre en què aparegui la boira i crea una frase per a una nova postal literària de la Institució de les Lletres Catalanes.

Activitat de resposta oberta.

L'espai. Projecte: RUTA LITERÀRIA

28. En els primers passejos que Laura fa per Comarquinal, assistim a la descoberta de la ciutat. *Laura a la ciutat dels sants* ens ofereix una bona mostra d'escenaris exteriors que podem identificar en espais de la ciutat de Vic. Una manera de viure la lectura d'un llibre de manera més vivencial és a partir d'una ruta literària. Pren nota dels espais exteriors (esglésies, places, carrers, cases, etc.) on té lloc la història de manera que, en acabar la novel·la, puguis preparar una ruta literària (**Després de la lectura**).

Activitat de cerca i de selecció de la informació que forma part del projecte de creació d'una ruta literària a l'entorn de *Laura a la ciutat dels sants*. A l'activitat 73 de l'apartat **Després de la lectura** es detallen les característiques del projecte i els recursos que es poden utilitzar. Es tracta d'una activitat oberta, en què ha de ser l'alumnat qui triï els fragments que voldrà recuperar en la ruta literària. A continuació, proposem dos espais a tall d'exemple.

Font: Visualhunt

PRIMERA PART		
Espai	Escena que s'hi relaciona	Pàgina del llibre
Can Muntanyola	Primera descripció de la casa dels Muntanyola des de la visió meravellada de Laura.	Pàg. 74-75
Can Llibori	Conversa entre Teresa i l'oncle Llibori arran de l'arribada de Laura.	Pàg. 81-89

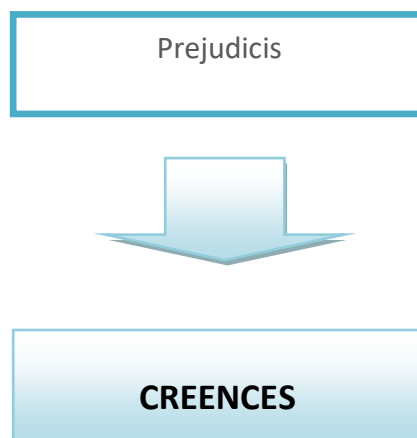
29. Bona part dels personatges de Comarquinal amb qui es relaciona Laura li retreuen que sigui una forastera vinguda de Barcelona. Busca exemples de les valoracions que aquests personatges fan de la capital catalana i escriu-los en aquests requadres:

Activitat de cerca, de selecció i d'interpretació de la informació que té per objectiu fer reflexionar l'alumnat sobre els prejudicis de la gent de Comarquinal (quins són, quines causes i conseqüències poden tenir, etc.) per acabar fent un exercici d'anàlisi crítica del seu propi entorn: quines creences del seu entorn es basen en prejudicis?; quins prejudicis existeixen al lloc on viu?; sobre quines persones o comunitats s'apliquen?; com es poden combatre?

De prejudicis negatius sobre Barcelona, n'hi ha molts al llarg de tota la novel·la. Per exemple:

- «No tenim aquella humitat als vespres, com a Barcelona, que us fa estar grocs i us malmet el pit» (pàg. 69).
- «Us serveixen uns cuinats irrisoris com qui pesa els menjars en balances» (pàg. 116).
- «Barcelona és la perdició del nostre jovent» (pàg. 124).

- En quina mena d'idees es basen els comarquinalencs a l'hora de fonamentar les seves creences? Creus que al lloc on vius existeixen creences d'aquest tipus?

Els personatges

30. A aquestes alçades, ja han aparegut la majoria dels personatges de l'obra. Per grups, elaboreu un sociograma literari dels personatges a partir del disseny que considereu més adient. L'objectiu és que el sociograma esdevingui una eina de consulta pràctica per saber qui és qui en la novel·la. Si més endavant hi ha algun personatge nou, no us oblideu d'incorporar-lo al sociograma.

Activitat de cerca, de selecció de la informació i de deducció. Pot ser que en un principi –sobretot a la primera part– l'alumnat pugui no recordar el nom o la vinculació entre algun personatge secundari i els personatges principals. El sociograma literari és una eina molt útil per consultar ràpidament qui és cada personatge de l'obra i quines són les relacions que s'estableixen entre tots ells. Per fer aquesta activitat, es pot optar per crear un sociograma manual o digital. Un recurs en línia per poder-ne fer un de digital és la plataforma [Creately](#).

Font: Pxhere

Tomàs

Angelina

Beatriu

Teresa

Laura

Mossèn Joan

Sra. Torroella

Oncle Llibori

...

31. Ara que ja sabem qui és cada personatge de la novel·la, és el moment d'organitzar i d'interpretar el coneixement que tenim de les tres figures centrals de la primera part. Completa les taules a partir de la informació que tens de Laura, Tomàs i Teresa i, després, pensa si pot existir alguna relació entre la formació intel·lectual i l'educació sentimental dels personatges i les idees i el comportament d'aquests.

Activitat d'anàlisi que té per objectiu establir connexions entre la formació intel·lectual i l'educació sentimental dels personatges centrals de l'obra amb el caràcter i el comportament d'aquests. Així mateix, és interessant qüestionar-se fins a quin punt el gènere pot determinar el tipus de formació i educació rebudes en el context de Comarquinal.

	FORMACIÓ INTEL·LECTUAL
Laura	No ha après gramàtica ni geografia i compta amb els dits. El pare li va ensenyar coneixements esparsos d'art: coneix Bach, Mozart, Wagner, Debussy... i li sonen els noms de Dante, Goethe, Napoleó, Lull i Confuci però no sabia dir de què.
Teresa	No ha rebut cap mena de formació intel·lectual; de la seva mare tan sols va aprendre a ser una bona mestressa de casa.
Tomàs	Tot i ser home i poder accedir a una bona educació, no ha rebut formació intel·lectual sòlida perquè és l'hereu de la casa i no li ha calgut estudiar.
	EDUCACIÓ I EXPERIÈNCIA SENTIMENTALS
Laura	No ha rebut una educació sentimental i ha conegut l'amor amb Tomàs.
Teresa	No ha rebut una educació sentimental ni ha tingut mai cap experiència amorosa.
Tomàs	Ha tingut nombroses aventures amoroses abans de casar-se amb Laura.

El context social

32. *Laura a la ciutat dels sants* va ser escrita en una època en què les dones encara no havien aconseguit gaires drets: no podien votar, no podien obrir un compte corrent, havien d'obeir el marit, no podien divorciar-se, etc. L'obra recull aquest masclisme estructural. Per exemple, en una conversa entre Laura i l'oncle Llibori (pàg. 121-122), podem llegir les afirmacions següents:

Oncle Llibori:

«El consell de la muller és la sort o la ruïna d'una casa.»
«El matrimoni és una cadena, i has de saber resignar-te.»

Laura:

«I vol dir que he de dedicar tota la vida a endreçar armaris només?»
«Només vull que em deixin viure a la meva manera.»

- Recull altres frases o situacions de la novel·la que posin en evidència el masclisme de l'època.

Activitat de cerca i d'interpretació de la informació que pot oferir respostes variades i que permet donar peu a una reflexió més àmplia sobre el fons i la forma de les afirmacions destacades. Hi ha molts altres exemples que evidencien el masclisme de l'època. Per exemple, el fet que se suposi que Laura, i no Tomàs, té un problema perquè triga uns mesos a quedar-se embarassada o perquè no dona un hereu a la casa Muntanyola.

Per tancar l'activitat, es pot preguntar a l'alumnat si avui en dia pensen que encara se senten sentències semblants a les manifestades per l'oncle Llibori, i quines conclusions n'extreuen.

- Part del masclisme estructural de l'època es manifestava en el sistema d'hereus vigent a Catalunya. Investiga en què es basava aquest sistema i quines conseqüències se'n derivaven pel que fa a la condició de l'home i de la dona.

Activitat de cerca i de selecció de la informació i d'adquisició de nous coneixements. A tall d'exemple, es poden consultar l'article [És vigent la institució de l'hereu](#), de la revista Sàpiens, o l'estudi [Señorío y familia, los orígenes del hereu catalán \(siglos X-XII\)](#). L'alumnat es pot agrupar en parelles o petits grups per cercar la informació i exposar-la a la resta de la classe.

33. Un altre aspecte relacionat amb el masclisme de l'època és l'assignació d'uns determinats rols associats al homes i d'altres, de ben diferents, associats a les dones. Analitza de quina manera es reproduïxen els rols de gènere en la novel·la a partir de les qüestions següents.

- Observa els rols tradicionals de gènere que es reproduïxen en el si de la família Muntanyola pel que fa a les tasques domèstiques. A quines conclusions arribes?

Mentre que les dones es dediquen a la cura dels fills o a les tasques domèstiques com la neteja de la casa i la preparació dels àpats, els homes, lliures d'aquestes responsabilitats, passen bona part del temps fora de casa. Es pot concloure que:

- El gènere determina les ocupacions de les dones (la cura i les tasques domèstiques) i les dels homes (el treball remunerat, la diversió).
- El gènere també determina l'espai que ocupen les dones (la casa: l'espai privat) i els homes (el carrer, el casino: l'espai públic).

- Quins valors són garants de la «feminitat» segons el context de l'obra? Entre Laura i Teresa, qui encarna aquests valors? Com ho viu cada dona?

Activitat de reflexió i de resposta oberta. Perquè l'exercici sigui més complet, es pot plantejar la pregunta: i en l'actualitat, quins valors són garants de la *feminitat*, si és que encara es pot parlar en aquests termes?

- Quin paper té la dona en el sexe dins del matrimoni? I l'home?

Activitat de reflexió, de comparació i d'interpretació de la informació que pot donar peu al debat i l'expressió de les pròpies opinions de l'alumnat.

El narrador i el punt de vista

- 34.** Com potser ja heu observat, el narrador de la novel·la adopta una posició cada vegada més interna i més crítica sobre el que passa i no s'està de donar la seva opinió. Busca alguns exemples del punt de vista del narrador en el text.

Activitat de cerca i de selecció de la informació que connecta amb la primera activitat (núm. 20) d'aquest apartat a fi que el lector presti atenció als canvis progressius que tenen lloc en les característiques formals de la veu narrativa i el punt de vista.

Exemple: «Si en Tomàs hagués tingut l'encert d'acostar-se a la muller, sols amb una part de l'efusió dels primers temps, hauria ajudat a fonamentar en ella una afecció estable» (pàg. 160).

LA SOLEDAT (pàg. 142-165)

Els personatges

- 35.** La sensibilitat de Laura no pot ser compresa pels que l'envolten. I, encara que fa esforços per adaptar-se i ser acceptada, aquests són en va. Què ha passat perquè Laura miri «amb un esguard tan nou com si observés un estrany no vist mai» (p. 141) i el narrador constati: «No, no hi ha amor. La Laura comprèn que no ha estimat mai aquell home» (p. 144)? Creus que Laura podrà ser feliç? Per què?

Activitat de recapitulació, de reflexió, de connexió i d'interpretació de la informació. És convenient que el lector vagi reflexionant sobre els canvis que es produeixen en el personatge protagonista.

36. Hi ha dos personatges que són amables amb Laura: mossèn Joan Serra, *Ferro Vell*, i Beatriu, *l'avorrida*. Què tenen en comú aquests dos personatges perquè, a diferència de la resta, es trobin a gust amb Laura? Què aporten Beatriu i mossèn Joan a la vida de Laura?

Beatriu

Joan Serra

Activitat d'anàlisi dels personatges i de connexió. El que tenen en comú Beatriu i mossèn Joan Serra és que són dos personatges *marginats* i poden entendre el sofriment i la solitud de Laura. Beatriu i Joan Serra són els únics amics que Laura pot comptar entre els comarquinalencs: ella l'acompanya en els passejos diaris i ell l'escolta i l'aconsella.

37. Molts habitants de Comarquinal són coneguts per un malnom. Busca el malnom que tenen aquests personatges i explica'n l'origen.

Activitat de cerca i de deducció de la informació.

Personatge	Malnom	Relació
Tomàs	Calçot	El pseudònim remet a la poca intel·ligència de l'amo Muntanyola.
Oncle Llibori	Nas de rei	El pseudònim remet a la gasiveria del personatge, que es va aprofitar de la desgràcia del germà per adquirir-li les propietats a un bon preu.
Mossèn Joan	Ferro Vell	Qui no valora la seva activitat al museu, considera que mossèn Joan s'aprofita dels diners dels altres per comprar <i>rampaines</i> .
El rector	Mossèn Galtes	El pseudònim remet a l'expressió <i>ser un galtes</i> , és a dir, ser un penques. Tomàs està renyit amb ell perquè li va estafar set pessetes.

- 38.** Al final de la primera part, quan Laura està reclosa en el dolor per la mort sobrevinguda de la filla, apareix un personatge nou, en Pere Gifreda.

Activitat de deducció i d'interpretació de la informació, de resposta oberta.

- Què creus que aportarà aquest nou personatge a l'obra?
- No t'oblidis d'afegir aquest personatge al sociograma literari que has elaborat a l'activitat 30.

Segona part

ELS RUMORS (pàg. 169-235)

El temps

- 39.** Les primeres paraules de la segona part ens situen en el temps: «Tres mesos, fins a l'abril, de caure la boira, de passar els núvols de l'hivern». Anota les referències temporals de la segona part en aquesta taula perquè no perdís el compte del temps en què passa cada fet destacat de la trama.

Activitat de recapitulació i de connexió que és la continuació de l'activitat 23 de la primera part.

La primera frase de la segona part ja és una referència temporal («Tres mesos, fins a l'abril, de caure la boira»). En «els darrers dies de març» (pàg. 190), Laura s'adona que sent alguna cosa per Pere Gifreda. Durant «la primera nit d'abril» (pàg. 200) és Teresa qui comprèn que Gifreda està enamorat de Laura. La «tarda del diumenge de Rams» (pàg. 201) es produeix l'incident a l'ermita de Sant Roc, fet que acabarà provocant la partida de les dues cunyades cap a les Aulines, al juny (pàg. 235), on s'estaran fins a l'octubre (pàg. 249). Per la «boira de novembre, boira amable que l'abriga, l'acull, l'esfuma i potser la fa invisible» (pàg. 306) sabem que és novembre quan Laura fuig de can Muntanyola. En l'última referència temporal de la novel·la, a Laura, «quan es mira al mirall, li sembla que aquella figura simple que s'hi reflecteix no té res a veure amb la Laura d'un any abans». Ha passat, doncs, tot un altre any.

El narrador i el punt de vista

40. Comenta aquests dos fragments en què el narrador compara Pere amb un «Sígfrid ingenu» i Laura amb «Isolda». Com explicaries la visió del narrador amb les teves paraules? Quina relació tenen Sígfrid i Isolda amb els personatges de *Laura a la ciutat dels sants*? Si et cal, busca informació sobre els dos personatges llegendaris.

Activitat de reflexió de literatura comparada i d'adquisició de nous coneixements. A la xarxa es poden trobar moltes referències a la llegenda de Tristany i Isolda. També es pot consultar el dossier d'[El romanç de Tristany i Isolda, de Joseph Bédier](#), del Gust per la Lectura, per ampliar-ne la informació.

«Aquella aparença de víctima fou l'esquer que va apoderar-se de la voluntat d'en Pere. Deixà que l'amor l'endogalés, amb la irreflexió de l'home que se sent llançat a una aventura inèdita. Sígfrid ingenu, avançant cap a la murada de flames, sense pensar en el camí de tornada.» (p. 171)

«I mentre venerava amb respecte la dona soferta, abandonada a les grosseries d'un home primari, la Laura imaginària, incorporària, poblava el seu enteniment de gesticulacions ondulants, com la crida desficiada del vel d'Isolda. Féu tot de grans propòsits de reserva, d'adoració desinteressada, de protecció moral a la barcelonina malavinguda al ritme provincià.» (p. 173)

- A mesura que avança la història, fixa't amb quins termes descriu el narrador les fases de l'amor entre Laura i Pere. De quin àmbit provenen aquests termes? Quina conclusió n'extreus?

Activitat de cerca, de selecció i de deducció de la informació. Per parlar dels sentiments de Laura i de Pere, el narrador se serveix de termes de l'àmbit clínic per posar de manifest la naturalesa poc saludable d'aquest amor:

- «Era la primera fase del desordre» (pàg. 72).
- «La llangor de Laura sembla un mal arrelat, una altra fase del seu temperament irregular» (pàg. 186).

Els personatges

41. Què va succeir a les Moreres quan Teresa tenia vint-i-cinc anys i Pere era un adolescent de catorze? De quina manera Teresa ha reprimit el desig que fa anys sent per Pere? Quan pren consciència d'aquest amor i per què?

L'estiu en què la Teresa tenia vint-i-cinc anys i, en Pere, catorze, la Teresa va veure d'amagat com en Pere i en Tomàs es banyaven nus al gorg de la Bruixa. Aleshores «oprimí el desig dins una closca de moralitat rigorosa» (pàg. 178) però pren consciència d'aquest amor quan s'adona que en Pere i la Laura s'estimen.

- Què creus que simbolitza l'escena de la copa de vi negre i els llavis mullats? Què passa a continuació perquè els llavis de Teresa acabin eixuts?

«l'avui que en Pere se n'ha anat tan d'hora, la Teresa va i recull la safata i la copa on en Pere ha begut, i en el fons de la qual reposa una breu lluna daurada del vi més antic del celler. Encara perdura el senyal de la boca al voraviu del cristall. I la Teresa, moguda per una voluntat que dormita sota la voluntat aparent, se l'acosta als llavis, els aplica al senyal, profundament, terriblement. Un breu cruixit sec; un bocí de vidre entre les dents; el llavi sagna.» (pàg. 180)

El sagnat del llavi simbolitza el desvetllament del desig sexual de Teresa, reprimit fins a l'edat de 40 anys. L'escena de la copa té lloc just abans que es produeixi una revelació transcendental per a Teresa: tant Laura com ella estan enamorades de l'advocat: «Sola la dona endevina la dona» (pàg. 181); «ara s'adona bé que ha estimat en Pere anys i anys, en silenci i resignada [...]; és la passió de darrera hora» (pàg. 181). És aleshores que decideix venjar-se de la jove barcelonina.

42. A l'ermita de sant Roc, Teresa comença a dur a terme la seva venjança. En què consisteix aquesta venjança i quines repercussions tindrà a partir d'ara en la vida de Laura?

Activitat de recapitulació i de formulació d'hipòtesis. La venjança de Teresa consisteix a fer córrer el rumor que Laura i Pere tenen una relació extramatrimonial. En conseqüència, la gent del poble evitarà el contacte amb Laura i ella se sentirà cada vegada més sola.

L'ÀILLAMENT (pàg. 235-290)

L'espai. Projecte: RUTA LITERÀRIA

43. Completa la taula amb els espais de la segona part on tenen lloc escenes importants de la història. No t'oblidis d'anotar també la pàgina per poder preparar la ruta literària a l'apartat **Després de la lectura**.

Continuació de l'activitat 28 de la primera part.

Els personatges

44. Quins canvis produeix en Laura la seva estada a Les Aulines? Per què Teresa no aconsegueix el seu propòsit?

Activitat de recapitulació de la informació. Lluny del que Teresa tenia previst, Laura surt enfortida de la seva estada a Les Aulines. En comptes d'abandonar-se a la desesperació, la barcelonina assumeix el càstig sense queixar-se i amb una total naturalitat, fet que frustra la set de venjança de la seva cunyada. A més, en tornar a Comarquinal, Laura continua despertant l'admiració dels homes. L'estada a Les Aulines no ha suposat el càstig que Teresa s'esperava.

- 45.** Quins canvis importants tenen lloc a casa de Llibori Terra Negra? Quin paper hi ha tingut ell? De quina manera la partida de Beatriu afecta Laura?

Activitat de recapitulació i de cerca i selecció de la informació. L'Angelina i el comptable que havia substituït l'hereu en els negocis familiars es casen però el noi s'acaba morint de tuberculosi i ella contrau la malaltia. Una vegada més, es demostra que l'oncle Llibori ha mirat pels negocis abans que res. D'altra banda, l'exestudiant torna de Tarragona per demanar la mà de Beatriu i es decideix enviar Beatriu a casa d'una parenta de Manresa mentre no se celebri el casament, per Nadal. Amb la partida de Beatriu, Laura es queda completament sola.

- 46.** Laura és obligada a anar al concert del casino abillada amb el vestit més escotat. Tomàs vol demostrar que no té por dels rumors que corren sobre Laura i Pere i que «encara et sé lluir». Què és el que realment aconsegueix Tomàs?

Activitat de recapitulació i de cerca i selecció de la informació. El que aconsegueix Tomàs és fer revifar el desig que Pere sent per la seva dona.

- 47.** Com es produeix la partida de Laura de la casa dels Muntanyola?

Activitat de recapitulació, anàlisi i interpretació. És interessant que, a més de resumir el que ha passat, també reflexionin sobre les circumstàncies de la partida de Laura.

LA LLIBERTAT (pàg. 290-314)

Els personatges

48. Ja al carrer, Laura es troba amb Joan Serra, la conversa del qual aconsegueix tranquil·litzar-la. Entre d'altres coses, mossèn Joan li diu:

«Tot això d'avui és la conseqüència de l'error d'un dia, un moment d'oblit del seu deure, Laura. I el pitjor és que no podem culpar ningú d'ells. Tant el meu nebot com vostè han donat motius sobrats perquè la gent, maliciosa de naturalesa, endevinés el que vosaltres no dissimulàveu.» (pàg. 291)

«Qualsevol camí és bo ans que anar-se'n de casa; perquè, malgrat tot, la casa d'en Tomàs és la seva llar natural. La muller no abandona mai el marit; passi el que passi, només Déu pot trencar la cadena amb què s'han lligat voluntàriament.» (pàg. 293)

- Què penses de les opinions i els arguments de mossèn Joan?

Activitat de reflexió i d'interpretació de la informació. A partir de les afirmacions de mossèn Joan, es pot obrir un petit debat perquè l'alumnat en doni la seva opinió de manera argumentada.

49. Analitza de quina manera cadascun d'aquests personatges tracta Laura quan ella els demana ajuda.

Activitat de recapitulació i d'anàlisi dels personatges. Respostes orientatives:

TERESA: Fa creure al seu germà Tomàs que els rumors que corren pel poble són certs i li exigeix que la faci fora de casa o, sinó, marxarà ella.

TOMÀS: Les paraules de Teresa l'enfurismen i fa fora de casa Laura.

ONCLE LLIBORI TERRA NEGRA: S'insinua a Laura per intentar tenir relacions sexuals amb ella.

PERE GIFREDA: També s'intenta aprofitar de la vulnerabilitat de la noia per tenir-hi relacions sexuals. Quan Laura s'hi nega, també l'acaba foragitant.

- 50.** En arribar a Comarquinal, Laura estava convençuda que tindria amor, diners i felicitat. La realitat, però, ha resultat ser ben diferent. Ara que abandona la vila, què és el que més desitja? Creus que aquesta vegada complirà els seus desitjos?

Activitat d'anàlisi, d'interpretació i de formulació d'expectatives. En el moment de marxar, només vol tornar a viure en pau allà on ningú no conegui la seva història. Se'n va més pobra, però també «lliure i sola» (pàg. 309).

- 51.** Quina tasca acaba desenvolupant Laura a Barcelona? Trobes alguna relació entre l'experiència passada i la tria d'aquesta professió?

Activitat de anàlisi i de deducció de la informació.

A Barcelona, després d'una breu temporada a casa de la seva tieta, Laura se'n va a viure a un convent de monges franceses on troba el repòs esperat i és feliç fent de mestra per a les internes més menudes. Els ensenya el poc que sap i confia que la seva tasca serveixi perquè les noies puguin «desconèixer les males passions que lleven la felicitat: amb l'ajut de Déu i un guiatge escaigut, creu que podrà extirpar-los aquelles inclinacions al sofriment inútil» (pàg. 312). L'experiència viscuda a Comarquinal li ha fet comprendre la necessitat que les noies rebin una educació, l'única eina amb què poden comptar per evitar el sofriment.

- 52.** En ciutats diferents, Laura i mossèn Joan miren per les respectives finestres mentre reflexionen sobre el que ha passat: ella veu «el sol, les estrelles, les gràcies de la ciutat» i ell «mira com la boira li esfuma totes les llunyanies».

- Com interpretes el fet que mossèn Joan besí l'última carta de Laura i exclami: «Laura, il·lusa incorregible...» ?

Activitat d'interpretació i de deducció de la informació. Pot ser que no tot el grup es posi d'acord a l'hora d'arribar a una conclusió sobre el fet que mossèn Joan besí la carta de Laura; per això, és important que els lectors argumentin la seva explicació.

El leit-motiv: la boira

- 53.** Fixa't amb quina frase es tanca el llibre. Et sembla una frase oportuna per acabar l'obra? Per què?

«I la boira, densa, cau i abrigo la ciutat amb tots els seus sants vius i morts.»

- Imagina que la Institució de les Lletres Catalanes, sabent que heu llegit *Laura a la ciutat dels sants*, encarrega al vostre grup d'escriure una frase que resumeixi el paper de la boira en la novel·la per a una nova postal literària. Quines paraules triaríeu?

Activitat que té una primera part de reflexió i una segona part de síntesi i de creació. Es pretén conduir l'atenció sobre la importància dels acabaments en les novel·les. Què els ha suggerit aquesta darrera frase? Per què creuen que Llor tanca el llibre amb una referència a la boira i als «sants vius i morts» de Comarquinal? Recorden altres *últimes frases* de novel·les que els hagin agradat?

5.3. Després de la lectura

Activitats d'anàlisi

54. Consulta les expectatives de lectura que havies escrit a l'activitat 19 i comprova quines s'han complert.

Activitat de resposta lliure que es relaciona amb l'activitat 19 de l'apartat **Abans de la lectura** i que té per objectiu fomentar la reflexió metaliterària del lector sobre l'obra que ha llegit.

55. Quins temes tracta l'obra?

- De tots ells, quin diries que és el tema central al voltant del qual es construeix la història? Per què?

Activitat de recapitulació, de deducció i d'interpretació. És convenient que l'alumnat distingeixi clarament entre l'argument i el tema –o temes– d'una obra i que aprengui a formular el tema de manera adient. Per dur a terme la primera part de l'activitat, es pot fer una pluja d'idees en què intervingui tot el grup classe. El docent pot apuntar a la pissarra les idees que van sortint. A la segona part, que es pot desenvolupar de manera individual o en grup, caldrà formular el tema central de la novel·la. Alguns dels temes de l'obra són:

- La lluita d'un personatge marginat per adaptar-se a l'entorn.
- La lluita per la llibertat.
- La impossibilitat d'un amor feliç.
- La incomprensió entre els éssers humans.
- La intolerància envers el que és diferent.
- El classisme de la societat.
- La hipocresia dels falsos sants.
- El sexisme de la societat.
- El masclisme de la societat.
- La importància de l'educació.

56. El conflicte de la novel·la, desenvolupat plenament al llarg de la segona part, sorgeix del triangle amorós que formaran Laura, Pere i Teresa. Analitza aquest triangle amorós des de la perspectiva de cada personatge.

PERE: En Pere Gifreda coneix la Laura quan aquesta ja ha perdut la filla i se sent atret per la seva figura blanca i adolorida i perquè és un dels pocs caràcters sensibles en tot Comarquinal. De fet, el narrador no s'està de comentar la possibilitat que, d'haver conegut Laura en un ambient ciutadà, tal vegada no s'hi hauria fixat. Amb el temps, aquest amor incorpori s'anirà transformant en desig; un desig que oblidarà durant la seva estada a La Haia però que revifarà, i amb més intensitat, en tornar a la vila. En realitat, Pere encarna dos personatges: el *Pere ideal* que s'imagina Laura a Les Aulines i el *Pere real* que s'acaba revelant al final, «un ésser instintiu, enrogit, anhelós, la boca cruel com un conquistador al punt que va a assaborir la venjança, un amo que venç» (pàg. 304).

LAURA: La Laura viu dos processos de desil·lusió: a la primera part, respecte del seu marit Tomàs, i a la segona part, respecte d'en Pere Gifreda. A la manera d'Anna Karènina o Emma Bovary, Laura s'enamora d'un ideal d'amor que creu veure representat en Pere una vegada perduda tota esperança de ser feliç amb el seu marit. L'estada a Les Aulines constitueix un procés ascètic per mitjà del qual es fabrica una imatge idíl·lica de Pere. Quan Laura és foragitada de Can Muntanyola, es presenta davant de Pere disposada a lliurar-s'hi i a ser la «dona perduda» de què se l'ha acusat. Però la imatge d'un Pere mogut per l'instint i pel desig li revela el Pere de carn i ossos, un home com tots els altres, i decideix marxar.

TERESA: Teresa encarna els valors del treball, l'ordre i la mesura. L'arribada de Laura li descobreix el que s'havia amagat durant 40 anys: que està enamorada d'en Pere des d'aquell estiu a les Moreres en què el va veure nu. Conscient que Pere no és al seu abast i que competeix contra Laura, ordeix un pla per venjar-se de la barcelonina jove i bonica que gosa buscar l'amor fora del matrimoni. Teresa, que no ha conegut cap mena d'amor, ha reprimat el desig fins ara a causa de l'educació rebuda. Llor s'allunya així del determinisme familiar i ambiental amb què els naturalistes i els modernistes havien justificat el comportament de personatges embogits i focalitza el conflicte en la repressió sexual de Teresa.

57. Hi ha un moment de la novel·la en què Pere repeteix el nom de Laura «com si la volgués immortalitzar en un poema» (pàg. 175). En realitat, des del segle XIV, el nom de Laura ja té ressons poètics.

- Llegeix l'article d'«[El nom, el món](#)» que Sílvia Soler dedicà al nom de Laura i digues per què et sembla que Miquel Llor va triar aquest nom per a la seva protagonista.

Activitat d'adquisició de nou coneixement i de cerca i selecció de la informació. Laura és el nom de la noia a qui el poeta i humanista italià Franceso Petrarca va dedicar els poemes del seu *Cançoner*.

- De la mateixa manera, el nom de Beatriu també ens fa pensar en un altre referent de la literatura europea medieval. Sabries dir de qui es tracta?

Activitat d'adquisició de nou coneixement i de cerca i selecció de la informació. Es tracta de Beatriu, a qui Dante Alighieri (1265-1321) va dedicar la *Divina Comèdia*.

58. Tenint en compte l'evolució del personatge protagonista i la seva partida de Comarquinal, diries que Laura és una heroïna de ficció? Justifica la teva resposta.

Activitat de recapitulació, de reflexió i d'interpretació. La resposta és oberta.

59. Laura i Teresa són personatges antagonistes i complementaris. Des de perspectives diferents, totes dues són víctimes del masclisme estructural de l'època, concretat en la vila de Comarquinal. Tenint en compte la progressió de la història, quin dels dos personatges et sembla que és més víctima? Per què?

Activitat d'anàlisi, de comparació i de deducció de la informació que busca que l'alumnat es posi en la pell dels dos personatges i sigui capaç d'arribar a una conclusió argumentada. D'entrada, es pot pensar que la gran víctima de la novel·la és Laura, ja que és expulsada de can Muntanyola i es troba sola al món. Però Laura, a diferència de Teresa, surt enfortida de la seva situació per tal com foragita tot allò que l'oprimia. En canvi, Teresa no tan sols no ha estat capaç d'alliberar-se de la repressió a què ha estat sotmesa tota la vida, sinó que, a més, ara, és plenament conscient d'aquest fet.

60. Miquel Llor digué que des de la seva primera obra, *Història grisa*, fins a *Laura a la ciutat dels sants*, la tercera novel·la, el que li havia interessat era explicar els estats d'ànims dels personatges, uns personatges inadaptats a l'entorn.

«Només m'interessen els ambients interiors d'aquelles figures; explicar els estats d'ànim que les contorsionen; que les impulsen a plorar o a riure, a fer el sant o a fer el dimoni. [...] Fins ara no he sabut contar més que tres casos de desplaçament, d'inadaptació, d'insuficiència per a establir-se una línia de conducta «normal», de la normalitat burgesa. [...] Als protagonistes de les meves tres novel·les els anima un daler comú: la recerca delirant d'un encaix; d'una serenor que els faci oblidar d'ells mateixos; de felicitat.»

Miquel Llor, [Mirador](#) (núm. 98, pàg. 4)

- Per quins motius és marginada Laura? Quins altres personatges marginats hi ha en l'obra?

Activitat de recapitulació, d'anàlisi i de connexió. Laura és marginada pel seu origen humil (és òrfena i no té diners) i per ser una forastera, vinguda de Barcelona. Els altres dos marginats són Beatriu i mossèn Serra. Per això són els dos personatges amb qui Laura podrà establir una relació d'amistat. Tot i així, Beatriu se n'acaba desentenent i la seva poca sensibilitat no li permet comprendre que, també ella, un personatge marginal, s'ha aprofitat de la bondat de Laura.

61. Quin pes creus que tenen les tradicions religioses de Comarquinal en la manera de pensar i de fer dels seus habitants? Tenint en compte que Comarquinal és una ciutat simbòlica, per què et sembla que és així?

Activitat d'anàlisi i d'interpretació. La resposta és oberta.

62. De manera indirecta, l'espai aporta informació sobre els personatges. Fixa't en els espais on acostumem a trobar els personatges de l'obra i digues:

- Quins personatges ocupen bona part del seu temps en espais privats com la llar? I en espais tancats, com una església? Quines tasques hi desenvolupen? Qui passa més estones fora de casa, en espais exteriors?

Activitat per fer reflexionar de quina manera l'espai ajuda a caracteritzar indirectament els personatges. A *Laura a la ciutat dels sants*, a més, hi ha una relació molt clara entre els espais privats o tancats i els espais públics o oberts amb el gènere.

- Quines conclusions es poden extreure de les respostes anteriors?

Activitat per reflexionar sobre els rols de gènere que la societat de Comarquinal atorga a dones i a homes. Les dones passen la major part del temps realitzant les tasques domèstiques de casa o anant a l'església (on rarament trobem els homes). Al seu torn, els homes, exempts de fer les tasques domèstiques, passen el temps en espais que permeten una major socialització.

63. Pel que fa a l'estil de Miquel Llor, a la introducció que Lluïsa Julià fa per a Edicions 62, llegim: «L'estil de Llor és molt cenyit, no hi ha llargues i detallades descripcions sobre la ciutat, el camp o el físic dels personatges. Les seves descripcions són impressionistes, fetes de retalls evocadors, metonímics, d'elements sinestèsics que amb traç gruixut defineixen un ambient» (pàg. 49).

- Busca, en el text, exemples d'aquestes descripcions i analitza'ls tenint en compte els aspectes exposats per Lluïsa Julià.

Al llarg de l'obra hi ha força descripcions de tall impressionista. Un bon exemple és el que trobem a la pàgina 90, corresponent al primer matí que Laura passa a la casa de Comarquinal: «La ciutat es desvetlla. Ja de bon matí que el sol pugna amb la boira, fins que, potser a les deu o a les onze, guanya la partida, clivella la massa de vapors emperesits. Un raig, pàl·lid, llisca de biaix entre un porticó mal clos al dormitori dels senyors de Muntanyola, topa amb un mirall i es desvia fins que s'atura al coixí dels nuvis.»

- Ara intenta-ho tu! Fes una descripció impressionista d'aquest paisatge, prenent com a model el fragment de Miquel Llor.

Claude Monet, *L'estació de Saint Lazare* (1877)

64. Fes una valoració del final de l'obra i digues si consideres que és un final feliç. Justifica la teva resposta.

Activitat d'anàlisi i de valoració personal. La resposta és oberta.

65. Ara que has acabat la novel·la, et sembla apropiat el títol que li posà Miquel Llor? Com l'interpretes? Quin altre títol et semblaria adequat per a l'obra que has llegit?

Activitat d'interpretació i de creació. La resposta és oberta.

66. Ja hem comentat que el narrador de *Laura a la ciutat dels sants* expressa opinions sobre les accions i les creences dels personatges. A l'apartat *Abans de la lectura*, també hem vist que la literatura de Llor estigué influïda pel pessimisme de la narrativa de Dostoievski. Busca en el text exemples d'aquest pessimisme de la veu narrativa.

Activitat de cerca i de selecció de la informació. Al llarg de l'obra hi ha molts exemples del pessimisme del narrador, alguns dels quals són: «Es baratava la vida de debò, que tant havia agraït al bon Déu, per extraviar-se en el cercle viciós d'una felicitat imaginària» (pàg. 245); «És en va proposar-se la companyia d'algú que us conegui les intencions! Soledat i malfiança pertot, com si nedéssiu a les fosques! Anar així pel món, al pas de la boira entossudida, folla, impalpable fins a la mort! Inútil deler de viure una vida serena! Soledat!» (pàg. 308).

67. A *Laura a la ciutat dels sants*, la boira representa alguna cosa més que un fenomen meteorològic. La presència de la boira és constant al llarg de l'obra però la percepció que Laura en té és variable. Què creus que simbolitza la boira en la novel·la? En quin moment Laura agraeix la seva presència?

La boira simbolitza l'aïllament de Comarquinal amb l'exterior i l'hermetisme de la seva societat, però també la conseqüent soledat de Laura. Per això la percepció que ella en té va variant al llarg de l'obra. La boira és també un símbol d'ocultació, d'hipocresia, trets propis d'aquesta vila habitada per falsos sants. A partir de l'arribada de Pere, Laura agraeix que hi hagi boira perquè sent que la protegeix de les mirades inquisidores dels comarquinalencs.

68. La incorporació de les idees de Freud en l'anàlisi psicològica dels personatges és un dels trets moderns de la literatura de Miquel Llor. Busca informació sobre els conceptes freudians de *repressió* i *sublimació* i observa a través de quins personatges Llor posa en joc aquests processos a la seva obra.

Activitat de cerca i selecció de la informació i d'adquisició de nous continguts.

REPRESSIÓ

Sobre el concepte de [repressió](#).

Personatge que el posa en joc: Teresa és la gran víctima de la repressió sexual, fruit de l'educació que ha rebut.

SUBLIMACIÓ

Sobre el concepte de [sublimació](#).

Personatge que el posa en joc: mossèn Joan, qui reconduïx la pulsó sexual cap a activitats intel·lectuals: l'art, el col·leccionisme...

Activitats d'aprofundiment

El mite de Laura en la literatura catalana

69. *Laura a la ciutat dels sants* és un títol que ha quedat inevitablement associat a la ciutat de Vic. Tant és així que, amb el temps, han aparegut altres obres ambientades a Vic i que tenen el nom de Laura en el títol en una referència clara a l'obra de Llor. Consulta aquests enllaços i digues quina relació té cada obra amb la novel·la que acabes de llegir.

- ✓ [No em dic Laura. Maria Àngels Anglada. Vida i Obres \(Diputació de Girona\).](#)
- ✓ [Entrevista a Emili Teixidor sobre *Laura Sants* \(Vilaweb\).](#)

Durant el segle XIX, Vic havia sigut un dels focus de la Renaixença cultural. Però *Laura a la ciutat dels sants* dona una visió de la ciutat que roman en l'imaginari col·lectiu: la d'una ciutat tancada, habitada per falsos sants i embolcallada de boira. Maria Àngels Anglada i Emili Teixidor, els dos estretament relacionats amb Vic, escriuen obres que remetent directament a la novel·la de Llor.

L'obra *No em dic Laura* (1981), de Maria Àngels Anglada, és un recull de tres narracions autobiogràfiques en què l'autora recorda els anys de la postguerra a Vic. La tercera narració, «No em dic Laura», dona títol a l'obra, un títol carregat d'intencions: l'autora, que és la protagonista del que es narra, es defineix en oposició a la dissortada Laura de Muntanyola.

A *Laura Sants* (2006), Emili Teixidor torna a remetre directament a la novel·la de Miquel Llor, i ho fa per parlar de les dones que encara ara depenen econòmicament del marit i es troben empresonades d'alguna manera. Per tant, Emili Teixidor fa una revisió del mite de Laura en la societat actual.

El mite de la dona insatisfeta

70. En la literatura catalana de principis del segle XX, existeixen altres personatges femenins protagonistes que simbolitzen la topada entre els seus anhels de felicitat i un entorn inflexible que mostra ben poca comprensió pel que pugui desitjar una dona. Abans que *Laura a la ciutat dels sants* (1930), trobem, per exemple, *Solitud*, de Víctor Català (1905) i *Pilar Prim*, de Narcís Oller (1906).

- Busca informació sobre aquestes dues obres i observa quines semblances i diferències hi ha entre la Mila (*Solitud*), la Pilar (*Pilar Prim*) i la Laura (*Laura a la ciutat dels sants*).

Activitat de literatura comparada, de cerca i selecció de la informació. Probablement, a classe ja s'haurà parlat de *Solitud* i de *Pilar Prim* i, per tant, només caldrà recuperar el coneixement adquirit per resoldre l'activitat. Per a més informació, es poden consultar, per exemple, les següents fonts:

- ✓ [«Pilar Prim, novel·la feminista»](#)
- ✓ [Sobre Pilar Prim \(Lletra\)](#)
- ✓ [Sobre Solitud \(Lletra\)](#)

71. *Laura a la ciutat dels sants* s'emmarca en el conjunt de novel·les que giren a l'entorn del que s'ha anomenat el *mite de la dona insatisfeta*, també conegut com el *mite de la dona adúltera* (aquí, amb connotacions lleugerament diferents).

Madame Bovary (Flaubert, 1857), *Anna Karèнина* (Tolstoi, 1877) i *La Regenta* (Leopoldo Alas Clarín, 1884) són tres de les grans obres que s'han escrit sobre aquesta temàtica. Informa-te'n i digues quins punts en comú tenen aquestes novel·les i *Laura a la ciutat dels sants*.

Activitat de literatura comparada entre diferents obres de la literatura universal i d'adquisició de nou coneixement. Es recomana consultar el següent recurs per ampliar els coneixements sobre el mite de la dona insatisfeta en la literatura del segle XIX:

- ✓ [Sobre el tema de la dona insatisfeta \(La serp blanca\)](#)

La dona als anys 30: drets a aconseguir

72. Quan Laura manifesta a Mossèn Joan el seu desig de fugir, aquest li respon: «I on vol anar, així, sense saber res del món?» (pàg. 292). Per molt dures que ara ens puguin semblar aquestes paraules, el cert és que, a principis del segle XX, a les dones els era molt difícil portar una vida independent del pare, primer, i del marit, després. Informa't i respon les preguntes següents:

- ✓ [«Imatges i testimonis que fan la història del 8 de març»](#) (programa *Moments de Betevé*).
- ✓ [«50 anys de sufragi femení a Espanya \(1931-1981\)»](#) (Arxiu TVE Catalunya).
- ✓ [«La lluita pel vot de les dones»](#) (*Sàpiens*).
- ✓ [«El llarg camí cap a la igualtat de la dona: el segle XX com el segle de les dones»](#) (*Sàpiens*).
- ✓ [Fil de Twitter sobre el 8 de març](#) (Museu d'Història de Catalunya).

a) Quins drets civils tenia una dona a principis del segle XX?

Segons queda recollit en el reportatge *Imatges i testimonis que fan la història del 8 de març* (RTVE), una dona no tenia gaires drets civils: les dones solteres depenien del pare i, les casades, del marit. Entre d'altres coses, una dona casada no podia deixar el marit, no podia administrar un compte corrent, no podia cobrar o administrar un bé sense el permís del marit i el delictes d'adulteri només s'aplicava en el cas de les dones.

b) Quan es va aprovar la llei de divorci?

La llei de divorci i matrimoni civil es va aprovar l'any 1932, durant la Segona República, que significà la igualtat entre homes i dones en el codi civil.

c) A l'estat espanyol, les dones no van aconseguir el dret a vot fins al 1931, amb l'adveniment de la Segona República. Busca informació sobre Clara Campoamor i Victoria Kent. Quina posició va defensar cadascuna en el debat parlamentari de 1931 sobre el sufragi universal que va tenir lloc?

L'1 d'octubre de 1931 les corts constituents de la Segona República van aprovar el dret a vot de les dones per primera vegada a l'Estat Espanyol. Victoria Kent (Partit Radical Socialista) va argumentar en contra del sufragi femení perquè creia que les dones no estaven preparades políticament per votar amb independència del que els aconsellessin el marit o l'Església. En canvi, Clara Campoamor (Partit Radical) va defensar vivament el dret a vot de les dones, fins i tot oposant-se a alguns companys de partit. Campoamor és considerada la verdadera artífex d'aquest nou dret assolit. El sufragi femení es va aprovar, després d'un intens debat, per 161 vots a favor i 121 en contra.

- d) Què va passar amb els nous drets assolits per les dones durant la dictadura franquista?

Instaurada la dictadura de Franco, es torna al Codi civil de 1888 i, per tant, s'anul·len els drets civils de les dones adquirits durant la Segona República, entre d'altres, el de la llei de divorci.

- e) Per què el 8 de març se celebra el Dia Internacional de la Dona?

El Dia Internacional de la Dona se celebra el 8 de març en commemoració al 8 de març de 1857, en què milers de treballadores tèxtils van sortir als carrers de Nova York per protestar per les condicions laborals i reivindicar una retallada de l'horari i la fi del treball infantil. Va ser una de les primeres manifestacions de la història per lluitar pels drets de les dones.

73. Imagina't que vols escriure una versió actualitzada de *Laura a la ciutat dels sants*. Reflexiona i digues:

Activitat de reflexió i de creació. Resposta lliure.

- Quines característiques tindria el personatge femení protagonista?
- A quin conflicte, vigent en el món d'avui, s'hauria d'enfrontar?
- Com reaccionaria el seu entorn i per què?
- Quin final tindria la història?

Projecte: ruta literària

74. Com a última activitat d'aquesta guia de lectura, us proposem a tot el grup classe preparar una ruta literària de *Laura a la ciutat dels sants* i dur-la a terme a la ciutat de Vic. A l'apartat **Durant la lectura**, t'hem demanat que anotessis els espais on tenen lloc els fets de la primera i de la segona part de l'obra i que els relacionessis amb l'escena que s'hi desenvolupa i la pàgina del llibre on es troba. L'objectiu d'aquestes activitats era tenir recollida part de la informació necessària per preparar la ruta.

Ara bé, hi ha molts més passos a seguir ja que es tracta d'una tasca ben complexa. Per això us recomanem alguns llocs web que podeu consultar per preparar la vostra ruta:

- ✓ [Cercador de rutes literàries a Catalunya](#) (XTEC).
- ✓ [Ruta literària de Laura a la ciutat dels sants](#) (*Endrets. Geografia literària dels Països Catalans*).
- ✓ [Ruta literària de Laura a la ciutat dels sants](#) (*Espais escrits*).
- ✓ [Textos literaris sobre Vic](#) (*Endrets. Geografia literària dels Països Catalans*).
- ✓ [Plànol amb informació de Vic](#) (Ajuntament de Vic).
- ✓ [Informació sobre Vic](#) (Diputació de Barcelona).
- ✓ [My Maps](#): recurs per crear un mapa personalitzat (Google).

La preparació d'una ruta literària és una activitat de síntesi complexa i requereix d'un bon treball previ. Després d'haver anotat la relació d'espais i escenes destacades a les activitats 45 i 28 de l'apartat **Durant la lectura**, és el moment de fer una selecció de la informació, de crear l'itinerari i de preparar el material de suport de la ruta. El treball cooperatiu i en equip serà important perquè la ruta sigui un èxit. Comencem?

Font: *Victurisme.cat*

6. Bibliografia i webgrafia

Bibliografia

- ARNAU, Carme, «Miquel Llor o el tantalisme», dins *Marginats i integrats en la novel·la catalana (1925-1938). Introducció a la novel·lística de Llor, Arbó, Soldevila i Trabal*. Barcelona: Edicions 62, 1987.
- BOU, Enric (dir.), *Panorama crític de la literatura catalana. Volum V. Segle XX. Del Modernisme a l'avantguarda*. Barcelona: Vicens Vives, 2009.
- CHARLON, Anne, *La condició de la dona en la narrativa femenina catalana: 1900-1983*. Barcelona: Edicions 62, 1990.
- FUSTER, Joan, *Literatura catalana contemporània*. Barcelona: Curial, Biblioteca de cultura catalana, 1971.
- GUANSÉ, Domènec, *Abans d'ara. Retrats literaris*. Tarragona: Edicions El Mèdol, 1994.
- JULIÀ, Lluïsa, «*Laura a la ciutat dels sants*» de Miquel Llor. Barcelona: Empúries, 1994.
- LLOR, Miquel, *Laura a la ciutat dels sants*. Barcelona: Col·lecció Educació 62, 2019. Edició a cura de Lluïsa Julià.
- RODORÉDA, Mercè, «Una estona de conversa amb Miquel Llor», *Clarisme*, 8 (9 de desembre de 1933).
- «Premi Crexells 1930», *Mirador*, 98, 18 de desembre de 1930.
- RIBA, Carles, «*Laura a la ciutat dels sants* per Miquel Llor», *La Publicitat*, 10 d'abril de 1931. Reproduït a RIBA, Carles, *Obres completes*, 3. Barcelona: Edicions 62, 1986, p. 76-80.
- VALVERDE LLOR, Elías, *Evocació biogràfica de Miquel Llor*. Barcelona: Pòrtic, 1983.
- YATES, Alan, *Una generació sense novel·la? La novel·la catalana entre 1900 i 1925*. Barcelona: Edicions 62, 1975.

Vídeos

[«Llums i ombres de l'Exposició Internacional de 1929»](#) (*Cròniques de Barcelona*, Betevé).

[«Recordem com eren els anys 30 a Europa?»](#) (*Món*, Televisió de Catalunya).

[«Imatges i testimonis que fan la història del 8 de març»](#), (*Moments*, Betevé).

[«50 anys de sufragi femení a Espanya \(1931-1981\)»](#) (Arxiu TVE Catalunya).

[«No em dic Laura. Maria Àngels Anglada. Vida i Obres»](#) (Diputació de Girona).

[Entrevista a Emili Teixidor sobre *Laura Sants*](#) (Vilaweb).

[Versió teatral](#) íntegra de *Laura a la ciutat dels sants*.

Webgrafia

http://xtec.gencat.cat/web/.content/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/0028/f2989dc7-8a2c-4b2f-86e8-4d5929f43fd7/PUBL-curriculum_batxillerat.pdf

http://xtec.gencat.cat/web/.content/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/0002/0d7a4dc8-f261-4128-a096-467a63afb11d/competencies_generals_batxillerat.pdf

<https://www.escriptors.cat/autors/llorm>

<http://www.visat.cat/diccionari/cat/traductor/441/llor-i-forcada-miquel.html>

<https://www.espaisescrits.cat/qui-som/autors/miquel-llor-i-forcada>

https://www.encyclopedia.cat/EC-GEC-0037991.xml?s_q=Miquel%20Llor#.U7vLioX1_Jk

http://www.bcn.cat/arxiu/arxiuobert/l_Mostra/historia.html

https://www.mhcat.cat/exposicions/la_memoria_d_un_pais/els_anys_electrics#next

<http://blogs.sapiens.cat/socialsenxarxa/categoria/historia/6-historia-contemporania/2-lespanya-del-segle-xix/10-la-dictadura-de-primode-rivera/>

<http://arxiudigital.ateneubcn.cat/exhibits/show/90-anys-premi-crexells>

<https://www.ateneubcn.org/activitats/premi-crexells/obres-guanyadores>

<http://www.elpuntavui.cat/article/5-cultura/19-cultura/627260-i-proust-va-sonar-en-catala.html>

<https://www.youtube.com/watch?v=luxZNtrAJLo>

<https://www.vilaweb.cat/noticies/entrevista-amb-emili-teixidor-que-publica-una-nova-novella-laura-sants/>

https://www.mhcat.cat/recerca/recursos_projectes/recursos_en_linia/testimonis_memoria_de_la_historia_viscuda/la_segona_republica/l_educacio_en_temps_de_la_republica

<https://www.rtve.es/television/20190308/imatges-testimonis-fan-historia-del-8-marc/1897824.shtml>

https://www.sapiens.cat/temes/dones/la-lluita-pel-vot-de-les-dones_200823_102.html

<http://blogs.sapiens.cat/socialsenxarxa/2010/12/05/el-llarg-cami-cap-a-la-igualtat-de-la-dona-el-segle-xx-com-a-segle-de-les-dones/>

<https://www.rtve.es/alcarta/videos/altres-programes-darxiu/arxiu-tve-catalunya-50-anys-sufragi-femeni-espanya-1931-1981/5022822/>

<https://twitter.com/mhistoriacat/status/1236581745664954368>

<https://rutesliteraries.wordpress.com/creacio-de-rutes-literaries/>

<http://guia.vic.cat/vicgis/visor-vicmap.jsp>

<https://www.barcelonaesmoltmes.cat/ca/web/idees-de-viatge/-/a-la-ciutat-dels-sants>

<http://www.endrets.cat/obra/93/laura-a-la-ciutat-dels-sants-barcelona-ca.html>

<http://mapaliterari.cat/ca/espai/lestacio-del-tren/miquel-llor>

<http://www.endrets.cat/cercador-ca.html?keywords=vic&defaultvalue-clone-1017=Autor%2C+Indret%2C+Frase...&btnCercador.x=0&btnCercador.y=0>

http://dipdig.cultura.gencat.cat/anc/ancaula/dones_vot/Activitats.pdf

